

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/ઇલેક્શન એપિલિકેશન નં. ૩/૨૦૧૭

ઇલેક્શન પીટીશન નં.૧/૨૦૧૭ માં

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદીસહી/—

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા.
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	હા.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના	ના.

	નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	-----------------------------------	--

=====

બાલવંત સિંહ રાજપૂત

વિરુદ્ધ

પટેલ અહેમદ મોહમ્મદ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નં. ૧ (મૂળ સામાવાળા નં. ૧) તરફથી શ્રી ડી. કે. ચંપાનેરી
(૨૧૪) સાથે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દુષ્યંત દવે અને વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ
શ્રી કપિલ સિબ્બલ

સામાવાળા નં. ૧ (મૂળ અરજદાર) તરફથી શ્રી દેવાંગ વ્યાસ સાથે વિદ્વાન
પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એન. ડી. નાનાવટી અને વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સત્યપાલ
જૈન

=====

કોરમ:

માનનીય સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી

તારીખ-૨૬/૧૦/૨૦૧૮

સી એ વી જજમેન્ટ

૧ વર્તમાન અરજીને આ અદાલત દ્વારા ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭ અને નંબર ૬/૨૦૧૭ સાથે ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે અરજદાર-પરત ફરેલા ઉમેદવાર (ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં સામાવાળા નંબર ૧) દ્વારા તારીખ ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના સામાન્ય આદેશ દ્વારા કરવામાં આવી હતી.અરજદારે એસ એલ પી (સી) નંબર ૧૩૦૪૦ થી ૧૩૦૪૨/૨૦૧૮ સુધી વિશેષ રજા અરજીઓ દાખલ કરીને સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ ઉપરોક્ત આદેશને પડકાર્યો હતો, સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૬/૯/૨૦૧૮ પર નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો હતો:-

“૧૯ તદનુસાર, અમે નીચેની શરતોમાં આ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ:

(૧) ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭ માં ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૦મી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે અને તેના પરિણામે, તે નિર્ણય સામેની અપીલને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(૨) ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ માં ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૦મી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવામાં આવ્યો છે અને પક્ષોને આ અરજીની નવેસરથી વિચારણા માટે હાઈકોર્ટ સમક્ષ મોકલવામાં આવ્યા

છે, જે આ આદેશના સંદર્ભમાં હાઈકોર્ટની ફાઈલમાં તેના મૂળ નંબર પર પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી છે.ઉચ્ચ અદાલતને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તે રિમાન્ડ અરજી પર ઝડપથી નિર્ણય લે, પ્રાધાન્યમાં એક મહિનાની અંદર.તેથી, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પરના નિર્ણય સામે અપીલને આંશિક રીતે મંજૂરી છે.

(૩) ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં ચૂંટણી અરજી નંબર ૬/૨૦૧૭ માં ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા ૨૦મી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ના રોજ પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે, જેમાં અપીલકર્તાને ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં તેમના રિમાન્ડ કરેલા ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ને નકારી કાઢવામાં આવે તો તે જ નિર્ણયને નવેસરથી પડકારવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવે છે.જો જરૂર પડે તો ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર પસાર કરવાના આદેશ સામે વિશેષ રજા અરજી સાથે સમાન રીતે તે વિશેષ રજા અરજીની સુનાવણી થવી જોઈએ.”

૨ ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ સંબંધિત હોવાના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:—

“૧૩ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બીજી અરજી, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર પાછા ફરતા, ફરિયાદનો ભાર એ હતો કે અપીલકર્તા પર આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ સાચી નકલ ન હતી.તે ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત નકલ નહોતી, અરજીની "સાચી નકલ" હોવા કરતાં ઘણી ઓછી હતી.વધુમાં, અરજીની ચકાસણી કલમમાં ખાલી જગ્યાઓ હતી અને ફોર્મ નંબર ૨૫માં સોગંદનામું કાયદાની જરૂરિયાતને અનુરૂપ નહોતું.વધુમાં, એવી પણ વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે ચૂંટણી અરજદારે ચૂંટણી અરજીની એટલી નકલો દાખલ કરી ન હતી જેટલી ચૂંટણી અરજીમાં સામાવાળાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.અપીલકર્તાના વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો છેલ્લો મુદ્દો અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં લેવામાં આવ્યો ન હોવાના નિષ્કર્ષ પર હાઈકોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તે પ્રથમ વખત બારમાં પ્રચાર કરવામાં આવ્યો હતો.તે સ્થિતિ હોવાથી, ઉચ્ચ અદાલતે આ દલીલને વાજબી રીતે નામંજૂર કરી હતી.

૧૪ જો કે, અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા અન્ય પાસાઓના સંદર્ભમાં, ઉચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે અપીલકર્તાએ તેમને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની મૂળ નકલ દાખલ કરી નથી, પરંતુ ચૂંટણી અરજી નંબર

૩/૨૦૧૮ ધરાવતી અરજી સાથે ચૂંટણી અરજીની કથિત રીતે આપવામાં આવેલી નકલની માત્ર એક ફોટોકોપી રજૂ કરી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે અપીલકર્તાની એકમાત્ર ફરિયાદ એ હતી કે તેમને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલમાં આ શબ્દો ન હતા: “સાચી નકલ”. આ દલીલને મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ ૨, ચ. સુબ્બારાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ ૩ અને ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ અને અન્યો ૪ માં આ અદાલતની બંધારણીય બેંચના સ્પષ્ટીકરણ પર આધાર રાખીને નકારી કાઢવામાં આવી હતી, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે આપવામાં આવેલી નકલ “સાચી” છે કે કેમ તેની વાસ્તવિક કસોટી એ જાણવા માટે છે કે મૂળમાંથી કોઈ ફેરફાર સામાન્ય વ્યક્તિને ગેરમાર્ગે દોરવા માટે ગણવામાં આવે છે કે કેમ અને જો કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની આવશ્યકતાઓનું નોંધપાત્ર પાલન થાય છે, તો ચૂંટણી અરજીને શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરી શકાતી નથી.

૧૫ આપણે ઉચ્ચ અદાલત સાથે સંમત થવું જોઈએ કે અપીલકર્તાની દલીલો ચકાસવા માટે કે શું તેને આપવામાં આવેલી નકલ મૂળ ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ હતી કે નહીં, તેના માટે તે અરજીની નકલ રજૂ કરવી અનિવાર્ય હતી જે વાસ્તવમાં તેને આપવામાં આવી હતી અને તેની ફોટોકોપી નહીં. અપીલકર્તાની ફરિયાદ કે ચકાસણી કલમમાં કેટલીક

ખાલી જગ્યાઓ રાખવામાં આવી હતી અથવા તેમાં ભૌતિક વિસંગતતાઓ હતી, તેની તપાસ ત્યારે જ થઈ શકે છે જ્યારે અપીલકર્તાને ખરેખર આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હોય.ઉચ્ચ અદાલત આ મામલાની વધુ તપાસ કરવાને બદલે આ એકમાત્ર આધાર પર અપીલકર્તાને બિનજવાબદાર ઠેરવી શકી હોત.

૧૬ જો કે, અપીલકર્તા દ્વારા અમારી સમક્ષ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ એ છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા વિવાદિત ચુકાદાના ફક્ત ૩૫ માં નોંધવામાં આવેલી વાસ્તવિક સ્થિતિ કે અપીલકર્તાએ અદાલતમાં ખરેખર તેને આપવામાં આવેલી નકલ રજૂ કરી ન હતી તે ખોટી છે.તેમાં, અપીલકર્તાએ ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ સાથે વાસ્તવમાં આપવામાં આવેલી નકલની ફોટોકોપી રજૂ કરી હતી અને સુનાવણી સમયે વાસ્તવમાં આપવામાં આવેલી નકલની મૂળ રજૂ કરવાનું પણ કામ હાથ ધર્યું હતું અને તે સુનાવણી સમયે રજૂ કરવામાં આવી હતી અને હાઈકોર્ટને સોંપવામાં આવી હતી.આ ચોક્કસ અરજી વિશેષ રજા અરજીના આધાર (ચુ) માં લેવામાં આવી છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉચ્ચ અદાલતે તે સંબંધમાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી હતી.જો એમ હોય તો, અપીલકર્તાને ખરેખર આપવામાં આવેલી નકલ કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ના અર્થમાં સાચી નકલ નથી તેવી ફરિયાદની વિચારણા માટે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પક્ષકારોને બરતરફ

કરવો યોગ્ય રહેશે. અમે એમ પણ કહેવા માંગીએ છીએ કારણ કે અમારી સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા લેવામાં આવેલી અરજી એ છે કે અપીલકર્તાએ તેમને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલમાં ૨૦ વિસંગતતાઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું અને એક ચાર્ટ જેમાં વિશેષ રજા અરજીના ચોથા ખંડના પૃષ્ઠો ૮૫૫૮૬૭ પર જોડવામાં આવ્યું છે, જે અપીલકર્તા અનુસાર, તે નિષ્કર્ષની બાંહેધરી આપતી ભૌતિક વિસંગતતાઓ હતી કે તેમના પર આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ના અર્થમાં "સાચી નકલ" નહોતી. અમને જાણવા મળ્યું છે કે ઉચ્ચ અદાલતે વિવાદિત ચુકાદામાં આ દલીલ પર બિલકુલ કાર્યવાહી કરી નથી.આ કારણોસર પણ, વિચારણા હેઠળની અરજી પર હાઈકોર્ટનો નિર્ણય, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ હોવાથી, તેને રદ કરવો પડશે અને પક્ષકારોને કાયદા અનુસાર તેના પોતાના ગુણદોષ પર નવેસરથી વિચારણા માટે હાઈકોર્ટ સમક્ષ મોકલવા પડશે.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે આ મુદ્દાના ગુણદોષ પર હરીફ દલીલો અને રજૂઆતોની જાહેરાત કરવાનું જાણીજોઈને ટાલ્યું છે જેથી કોઈ પણ પક્ષને કોઈ પૂર્વગ્રહ ન થાય અને રિમાન્ડ કરાયેલ ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર કાયદા અનુસાર નવેસરથી નિર્ણય લઈ શકાય.તે સંબંધમાં સંબંધિત પક્ષોને ઉપલબ્ધ તમામ દલીલો ખુદી રાખવામાં આવે છે.

૧૭ અમે એ ઉમેરવા માટે ઉતાવળ કરી શકીએ છીએ કે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ માં ચૂંટણી અરજીને રદ કરવા માટે નક્કી કરવામાં આવેલો પ્રશ્ન, કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા અને કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ તેમાંથી આવતા પરિણામો સુધી મર્યાદિત રહેશે. કારણ કે, પછીની જોગવાઈ હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવાની કલ્પના માત્ર તે જ ગણતરી પર કરવામાં આવી છે અને કાયદાની કલમ ૮૩ હેઠળ જરૂરિયાતના કેટલાક બિન-પાલનના સંદર્ભમાં નહીં. આ સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિ છે.

૧૮ અમે કાયદા અનુસાર ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર નવેસરથી વિચારણા કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પક્ષોને બરતરફ કરવા તરફ વલણ ધરાવીએ છીએ અને જો અપીલકર્તા આ અરજીને મંજૂરી આપવા માટે ઉચ્ચ અદાલતને સમજાવવાની સ્થિતિમાં હોય, તો કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને પ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરવી પડશે. જો કે, જો તે અરજી નિષ્ફળ જાય, તો અપીલકર્તાને સી. પી. સી. ના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ (એ) અને (ડી) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને રદ કરવા માટે ચૂંટણી અરજી નંબર ૬/૨૦૧૭ માં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓને ફરીથી ખોલવા અથવા પડકારને પુનર્જીવિત કરવાની મંજૂરી આપી શકાય છે, કારણ કે ચૂંટણી અરજી

કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરતી નથી અથવા તે કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.તે સંજોગોમાં, અપીલકર્તા રિમાન્ડ કરાયેલ ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ માં આપવામાં આવેલા ચુકાદાને પડકાર આપી શકે છે અને ચૂંટણી અરજી નંબર ૬/૨૦૧૭ માં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ સામે નવી વિશેષ રજા અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા પણ ધરાવે છે.વધુમાં, આવી બંને વિશેષ રજા અરજીઓ પર એક સાથે સુનાવણી થઈ શકે છે.તે સંબંધમાં તમામ પ્રશ્નો ખુલ્લા રાખવામાં આવે છે, જો અને જ્યારે પ્રસંગ ઊભો થાય ત્યારે યોગ્ય રીતે નિર્ણય લેવા માટે હાલમાં, અમે આ ચુકાદાને ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ સાથે ભાર આપવા માંગતા નથી અને તેને ખુલ્લો રાખવા માંગતા નથી.”

૩ ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર નવેસરથી સુનાવણી કરવામાં આવી છે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દુષ્યંત દવેએ અરજદાર (મૂળ સામાવાળા નંબર ૧) વતી તેમની રજૂઆતો કરી હતી અને વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એન. ડી. નાનાવતીએ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સત્યપાલ જૈન સાથે સામાવાળા નંબર ૧ (મૂળ અરજદાર) વતી તેમની રજૂઆતો કરી હતી.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કપિલ સિબ્બલે સામાવાળા નંબર ૧ (મૂળ અરજદાર) માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના જવાબમાં તેમની રજૂઆત કરી હતી.

જ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના ફકરા ૧૬ પરથી ઉદ્ભવે છે તેમ, એસ. એલ. પી. માં અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી મુખ્ય ફરિયાદ એ હતી કે હાઈકોર્ટ દ્વારા વિવાદિત ચુકાદાના ફકરા ૩૫માં નોંધાયેલ હકીકતલક્ષી સ્થિતિ કે અપીલકર્તાએ અદાલતમાં વાસ્તવમાં તેના પર આપવામાં આવેલી નકલ રજૂ કરી ન હતી, તે ખોટી હતી.ઉપરોક્ત આદેશ પરથી એવું જણાય છે કે અરજદાર તે સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તા છે, તેણે એવી દલીલ કરી હતી કે તેણે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ સાથે વાસ્તવમાં આપવામાં આવેલી નકલની ફોટોકોપી રજૂ કરી હતી અને સુનાવણી સમયે વાસ્તવમાં આપવામાં આવેલી નકલની મૂળ રજૂ કરવાનું કામ હાથ ધર્યું હતું, અને તે સુનાવણી સમયે રજૂ કરવામાં આવી હતી અને ઉચ્ચ અદાલતને સોંપવામાં આવી હતી.આ દલીલ કેસના રેકૉર્ડની વિરુદ્ધ હોવાથી, આ અદાલતના અભિપ્રાયમાં, ચૂંટણી અરજીના રેકૉર્ડ તેમજ તેમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીઓમાંથી કાલક્રમિક રીતે સાચા તથ્યોને રેકૉર્ડ પર મૂકવા યોગ્ય રહેશે.

તારીખો	ઘટનાઓ
૧૮/૦૮/૨૦૧૭	ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ સામાવાળા (ચૂંટણી અરજદાર) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.
૦૪/૧૦/૨૦૧૭	અરજદાર (મૂળ સામાવાળા નંબર ૧) એ ચૂંટણી અરજીમાં લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું હતું.
૦૪/૧૦/૨૦૧૭	અરજદારે ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭, નંબર

	૩/૨૦૧૭ અને નંબર ૬/૨૦૧૭ એમ ત્રણ અરજીઓ પણ દાખલ કરી હતી, જેમાં વિવિધ આધારો પર ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ ને બરતરફ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જો કે, અરજદારે લેખિત નિવેદન સાથે અથવા ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ સાથે ખરેખર અરજદારને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ અથવા તો ઉપરોક્ત નકલની ફોટોકોપી સિવાય કોઈ દસ્તાવેજ રજૂ કર્યો ન હતો.
૨૦/૦૩/૨૦૧૮	ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ની સુનાવણી દરમિયાન, અરજદારે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ તરીકે અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ ની નકલ રેકૉર્ડ પર લાવવાની પરવાનગી માંગી હતી, જે અરજદાર અનુસાર તેને આપવામાં આવી હતી, અને ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭, નંબર ૩/૨૦૧૭ અને નંબર ૬/૨૦૧૭ ના નિર્ધારણ માટે તેને ધ્યાનમાં લેવા માટે.
૦૬/૦૪/૨૦૧૮	ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭, ૩/૨૦૧૭ અને ૬/૨૦૧૭ અને ૩/૨૦૧૮ માં અરજદારો માટે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલની દલીલો પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી. ૬/૪/૨૦૧૮ પર દલીલો દરમિયાન, શ્રી સિબ્બલે બારમાં અરજદારને આપવામાં આવી હોવાનું જણાવેલી અરજીની એક નકલ રજૂ કરવાની માંગ કરી હતી, જો કે, અરજદારના સોગંદનામા સાથે રેકૉર્ડ પર ઉપરોક્ત નકલ રજૂ કરવામાં આવી ન હોવાથી, સામાવાળા નંબર ૧ (મૂળ અરજદાર) ના વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલોએ આવા રજૂઆત સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. તેથી, કોર્ટે તે જ અરજદારના વિદ્વાન

	વકીલને પરત કરી દીધું.આ હકીકત ૬/૪/૨૦૧૮ પર તેમજ ૨૦/૪/૨૦૧૮ પર પસાર કરાયેલા આદેશોમાં નોંધવામાં આવી છે.
૨૦/૦૪/૨૦૧૮	કોર્ટે નીચેનો આદેશ પસાર કરીને ૨૦૧૮ની ચૂંટણી અરજી નંબર ૩નો નિકાલ કર્યો હતો: “૧ અરજદાર (મૂળ સામાવાળા નંબર ૧) દ્વારા અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ ની ફોટોકોપી રેકૉર્ડ પર લાવવાની પરવાનગી માંગવામાં આવી છે, જે ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭,૩/૨૦૧૭ અને ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ માં ૬/૨૦૧૭ ને ધ્યાનમાં લેવાના હેતુથી અરજદારને આપવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે. ૨ શરૂઆતમાં, એવું કહી શકાય કે હાલની અરજી અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીઓની સુનાવણી દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવી છે, ખાસ કરીને અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭, અદાલત દ્વારા પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નને ધ્યાનમાં રાખીને કે શું અરજદારે ચૂંટણી અરજીમાં અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી ચકાસણીમાં સમાવિષ્ટ "ખાલી જગ્યાઓ" ના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત અરજીમાં અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોના સમર્થનમાં તેના પર આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ રેકૉર્ડ પર રજૂ

કરી હતી કે કેમ.

૩ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલે સંબંધિત સમયે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર તેમને આપવામાં આવેલી અરજીની ઉપરોક્ત નકલ દાખલ કરશે.જો કે, હાલની અરજી અરજદાર (સામાવાળા નંબર ૧) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં કથિત રીતે તેમને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલની ફોટોકોપી રેકૉર્ડ પર મૂકવાની પરવાનગી માંગવામાં આવી છે.અલબત્ત, દલીલો દરમિયાન, શ્રી સિબ્બલે અદાલતના અવલોકન માટે, અરજદારને કથિત રીતે આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ રજૂ કરવાની માંગ કરી હતી.જો કે, અરજદાર વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સત્યપાલ જૈને આ રજૂઆત પર આ આધાર પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે આવી નકલ અરજદારના સોગંદનામા સાથે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવી જોઈએ.શ્રી જૈનની આ રજૂઆતમાં તથ્ય મળતાં કોર્ટે શ્રી સિબ્બલેને અરજીની ઉપરોક્ત નકલ પરત કરી દીધી હતી, જે કથિત રીતે અરજદારને આપવામાં આવી હતી.

૪ જ્યાં સુધી અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલની ફોટોકોપી રજૂ કરવા માટેની હાલની અરજીની વાત છે, ત્યાં સુધી તેને ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭,૩/૨૦૧૭ અને ૬/૨૦૧૭ માં અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી

	દલીલોની પ્રશંસા કરવાના મર્યાદિત હેતુ માટે રજૂ કરવાની મંજૂરી છે, જેને અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની વાસ્તવિક નકલના પુરાવા તરીકે અર્થઘટન કર્યા વિના. પ વર્તમાન ચૂંટણી અરજીનો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.”
૨૦/૦૪/૨૦૧૮	કોર્ટે એક સામાન્ય આદેશ દ્વારા ચૂંટણી અરજી નંબર ૨/૨૦૧૭, નંબર ૩/૨૦૧૭ અને નંબર ૬/૨૦૧૭ ને ફગાવી દીધા હતા.
૧૩/૦૬/૨૦૧૮	સામાવાળા નંબર ૧ (મૂળ અરજદાર) માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સત્યપાલ જેને "સૂચિત મુદ્દાઓ" રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવાની પરવાનગી માંગી હતી, જેના પર અરજદાર-મૂળ સામાવાળા નંબર ૧ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચંપાનેરીએ એમ કહીને વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે અરજદારે પહેલેથી જ સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અરજીઓ દાખલ કરી હતી, જેમાં કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો હતો.ઉપરોક્ત આદેશને પડકારવા માટે પૂરતો સમય પહેલેથી જ આપવામાં આવ્યો હોવાથી, કોર્ટે પક્ષકારોને મૂળ દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો, જ્યાં તેની નકલો ૨૬/૬/૨૦૧૮ પર અથવા તે પહેલાં ફરિયાદ અથવા લેખિત નિવેદન સાથે દાખલ કરવામાં આવી હતી.
૨૬/૦૬/૨૦૧૮	અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચંપાનેરીએ ચૂંટણી અરજીમાં સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા કોઈ દસ્તાવેજ રજૂ કરવો જોઈએ

	કે નહીં તે અંગે વિચારણા કરવા માટે સમય માંગ્યો હતો.ત્યારબાદ આ બાબતને ૩/૭/૨૦૧૮ પર રાખવામાં આવી હતી, જેથી અરજદાર (મૂળ સામાવાળા નંબર ૧) જે ઈશ્યૂ સેક્શનની રચના કરતા પહેલા આપું કરવા માંગતા હોય તો દસ્તાવેજો રજૂ કરી શકે.
૦૨/૦૭/૧૮	અરજદાર/સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લેવા માટે રજિસ્ટ્રીમાં અમુક દસ્તાવેજો સાથે ૩૦/૬/૨૦૧૮ તારીખના દસ્તાવેજોની સૂચિ રજૂ કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત દસ્તાવેજોમાં ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ ની નકલ પ્રાપ્ત થઈ છે, જે કોર્ટ દ્વારા તેના મૂળમાં જારી કરાયેલા સમન્સ સાથે પ્રાપ્ત થઈ છે.
૦૩/૦૭/૧૮	અરજદાર વતી શ્રી ચંપાનેરીએ આ આધાર પર સમય માંગ્યો હતો કે સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના આદેશને પડકારતી વિશેષ રજા અરજીઓને પ્રસારિત કરવાની મંજૂરી આપી હતી.ત્યારબાદ આ મામલાને સમયાંતરે સ્થગિત કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે એસએલપી સુપ્રીમ કોર્ટમાં પેઝિંગ હતી.
૨૬/૦૮/૨૦૧૮	સુપ્રીમ કોર્ટે એસ એલ પી (સી) નંબર્સ ૧૦૩૪૦-૧૦૩૪૨/૨૦૧૮ માં વનનાબૂદીનો આદેશ પસાર કર્યો હતો.

પ અગાઉ જણાવેલી હકીકતો અને અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો પરથી સ્પષ્ટ રીતે બહાર આવે છે કે અરજદારે ચૂંટણી અરજીની નકલ કે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ સાથે અથવા અરજદારે ૪/૧૦/૨૦૧૭ પર દાખલ કરેલા

લેખિત નિવેદન સાથે ઉપરોક્ત નકલની ફોટોકોપી રજૂ કરી ન હતી.ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ની સુનાવણી દરમિયાન ચૂંટણી અરજી નંબર ૨૦/૩/૨૦૧૮ પર ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ દાખલ કરીને પ્રથમ વખત રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જો કે, તે સમયે પણ અરજદારને ખરેખર આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ રજૂ કરવામાં આવી ન હતી.૬/૪/૨૦૧૮ પર ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ની દલીલો દરમિયાન જ, અરજદાર વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલે બારમાં ટેન્ડર કરવાની માંગ કરી હતી, ચૂંટણી અરજીની એક નકલ જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ઉપરોક્ત નકલ અરજદારને આપવામાં આવી હતી.જો કે, સામાવાળા (ચૂંટણી અરજદાર) વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જૈનએ એ અસર પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે ઉપરોક્ત નકલ સોગંદનામામાં રજૂ કરવામાં આવી ન હતી, તે રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવી ન હતી અને કોર્ટ દ્વારા અરજદારના વિદ્વાન વકીલને પરત કરવામાં આવી હતી.આ હકીકત ૬/૪/૨૦૧૮ ના આદેશમાં તેમજ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના આદેશમાં નોંધવામાં આવી છે.ઉપર જણાવ્યા મુજબ, ત્યારબાદ અરજદારે ચૂંટણી અરજીની નકલ રજૂ કરી જે વાસ્તવમાં અરજદારને આપવામાં આવી હતી, જે ૩૦/૬/૨૦૧૮ ના દસ્તાવેજોની સૂચિ દ્વારા અદાલતમાં ૨/૭/૨૦૧૮ પર રજૂ કરવામાં આવી હતી.

૬ અગાઉ જણાવેલી હકીકતો અરજદાર દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ લેવામાં આવેલા વલણને સ્પષ્ટપણે ખોટી સાબિત કરે છે કે અરજદારે ચૂંટણી અરજીની નકલ અદાલતમાં રજૂ કરી હોવા છતાં, કોર્ટે ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના આદેશના ફક્ત ૩૫ માં નોંધ્યું હતું કે તે રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું. જો અરજદારે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ને બરતરફ કરીને, તારીખ ૨૦/૪/૨૦૧૮ ના આદેશને પસાર કરતા પહેલા ખરેખર તેને આપવામાં આવેલી ઉપરોક્ત નકલ રેકૉર્ડ પર પહેલેથી જ રજૂ કરી દીધી હોય, તો કોર્ટને એ સમજવાની ખોટ છે કે ઉપરોક્ત અરજીને બરતરફ કર્યા પછી ૨/૭/૨૦૧૮ પરના દસ્તાવેજોની સૂચિ સાથે આ નકલ કેવી રીતે રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી. તે સ્પષ્ટ કરી શકાય છે કે અરજીની નકલ અરજદારને આપવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે, જોકે બારમાં ટેન્ડર કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ તે કોર્ટ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવી ન હતી કારણ કે તે અરજદાર દ્વારા સોગંદનામા પર રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તે કહેવાની જરૂર નથી કે આવી નકલની અધિકૃતતાની ચકાસણી ત્યારે જ થઈ શકે છે જ્યારે તે શપથ પર રજૂ કરવામાં આવી હોય. જ્યારે અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલની ફોટોકોપી અરજદારના સોગંદનામા દ્વારા સમર્થિત ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ તરીકે અલગ અરજી દાખલ કરીને રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે તે જ કોર્સ અરજદાર દ્વારા અનુસરવો જરૂરી હતો જો તે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ નક્કી કરતી વખતે કોર્ટ દ્વારા વિચારણા કરવાના હેતુસર તેને આપવામાં આવેલી વાસ્તવિક નકલ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવા

માંગતા હોય.જો કે, હકીકત એ છે કે અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સિબ્બલ દ્વારા બારમાં રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવેલી અરજીની નકલ બીજા પક્ષે ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધા પર રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવી ન હતી અને કોર્ટ દ્વારા તે પરત કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત હકીકતોમાં એવું લાગતું નથી કે સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.એવું ન કહી શકાય કે સપ્રેસિયો વેરી એ સૂચક ખોટી બાબત છે.હકીકતોને દબાવવી એ જૂઠાણાનું સૂચન છે.આ કહેવું પૂરતું છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ સાચા તથ્યોને રેકૉર્ડ પર ન મૂકવા માટે અરજદાર તરફથી તે સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય હતું.એમ કહીને, ચાલો આપણે એ પ્રશ્નની તપાસ કરીએ કે શું કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા બદલ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવાની જરૂર છે અને તેના પછીના પરિણામો, અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ, સુપ્રીમ કોર્ટે તારીખના આદેશમાં નિર્દેશ આપ્યો છે.

૭ એ આઈ આર ૧૯૭૮ રાજ ૧૯૩ માં નોંધાયેલા ભીખાભાઈ વિરુદ્ધ લાલશંકર અને અન્યોના કેસમાં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને પ્રથમ વખત અરજદાર વતી વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દુષ્યંત દવે. ૧૯૩ એ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૮૧ ની પેટા-કલમ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ પ્રકૃતિમાં ફરજિયાત હોવાથી, તેનું પાલન ન કરવું એ ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરશે. તેમણે સુપ્રીમ કોર્ટના વિવિધ નિર્ણયો પર પણ આધાર રાખ્યો હતો કે વૈધાનિક જોગવાઈઓનું

કડક પાલન કરવું જોઈએ અને જ્યારે કાયદો કોઈ ચોક્કસ વસ્તુને ચોક્કસ રીતે કરવાની જોગવાઈ કરે છે, ત્યારે તે ફક્ત તે જ રીતે કરવી પડશે અને અન્ય કોઈ રીતે નહીં.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ચૂંટણી અરજદાર અરજદારને આપવામાં આવનારી ચૂંટણી અરજીની નકલને પ્રમાણિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો, તે અરજીમાં સામાવાળા નંબર ૧ છે, તેની પોતાની સહી હેઠળ, અને અરજદારને જે આપવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે માત્ર ચૂંટણી અરજીની ફોટોકોપી હતી, જેમાં અરજદારની મૂળ સહી નહોતી.અરજદાર વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની ફોટોકોપીમાં અરજદારની સહી હેઠળ કોઈ પ્રમાણન નથી કે જે પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું તે અરજીની સાચી નકલ હતી, અને તેથી, **શરીફ-ઉદ-દીન વિરુદ્ધ અબ્દુલ ગની લોન, અહેવાલ (૧૯૮૦) ૧ એસ. સી. સી. ૪૦૩** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, સામાવાળા-ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા ઉપરોક્ત ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ પર દાખલ કરવામાં આવેલા ૧૮/૨/૨૦૧૮ તારીખના જવાબમાં, કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા આરોપને નકારી કાઢવામાં આવ્યો નથી, તેથી, સી. પી. સી. ના આદેશ ૮ નિયમ ૩ અને નિયમ ૫ ને ધ્યાનમાં રાખીને સામાવાળા દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો હોવાનું માનવું જોઈએ.

૮ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૧૦૨૭ માં નોંધાયેલા સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્યોના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયને અલગ પાડતા શ્રી સિબ્બલે રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસમાં ચૂંટણી અરજદારે સફળ ઉમેદવારને આપવામાં આવેલી નકલના દરેક પાના પર પોતાના હાથથી સહી કરી હતી અને માત્ર "સાચી નકલ" શબ્દો લખવાનું છોડી દીધું હતું, જ્યારે તાત્કાલિક કેસમાં ચૂંટણી અરજદારે અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલને પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરી ન હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલ કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલા યોગ્ય રીતે પૂર્ણ કરવામાં આવેલા સોગંદનામા સાથે સુસંગત નથી, અને તેથી, કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીની "સાચી નકલ" નથી. શ્રી સિબ્બલે અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલમાં સોગંદનામા/ચકાસણીમાં ખાલી જગ્યાઓ રજૂ કરી હતી, જો કે, તે જ કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં ભરવામાં આવી હતી, જે દર્શાવે છે કે અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલ ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) દ્વારા જરૂરી ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ નહોતી. શ્રી સિબ્બલે મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્યોના કેસમાં બંધારણીય બેન્ચના નિર્ણયને પણ અલગ પાડ્યો હતો, જેણે એ આઈ આર ૧૯૬૪ એસ સી ૧૫૪૫ માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે આ કેસમાં ચૂંટણી અરજદારે દરેક પૃષ્ઠ પર પોતાના હાથથી હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને

ચકાસણી પૃષ્ઠ પર "અરજદાર" શબ્દની નીચે સહી કરવાનું માત્ર અવગણ્યું હતું, અને તેથી, સુપ્રીમ કોર્ટે તેને કલમ ૮૧ (૩) નું નોંધપાત્ર પાલન ગણાવ્યું હતું, જે તાત્કાલિક કેસમાં સ્થિતિ નથી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા ત્યારબાદ ૪/૪/૨૦૧૮ પર અરજદારને પૂરી પાડવામાં આવેલી યોગ્ય હસ્તાક્ષરિત નકલ વાસ્તવિક ખામીને દૂર કરી શકતી નથી અને ચૂંટણી કાયદાની વૈધાનિક આવશ્યકતાઓનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક છે.ટૂંકમાં, શ્રી સિબ્બલે વિનંતી કરી હતી કે ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ફરજિયાત હોવાથી, તેનું પાલન ન કરવાથી ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવામાં આવશે.

૯. સામાવાળા માટે જાણીતા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એન. ડી. નાનાવતી-ચૂંટણી અરજદારે, જોકે, અદાલતને ઘટનાઓના ઘટનાક્રમ પર લઈ જતા રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ સાથે, અથવા લેખિત નિવેદન સાથે અથવા ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ સાથે પણ તેમને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ તારીખ ૨૬/૯/૨૦૧૮ ના આદેશમાં સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે તેમ શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરવા માટે જવાબદાર છે.કોઈ પણ સંજોગોમાં, હવે તે ૨/૭/૨૦૧૮ પર દસ્તાવેજોની સૂચિ સાથે રજૂ કરવામાં આવ્યું હોવાથી, તે જોઈ શકાય છે કે ચૂંટણી અરજદારે અરજીની ઉપરોક્ત

નકલના દરેક પૃષ્ઠ પર તેની સહી કરી હતી અને આમ, તેની પોતાની સહી સાથે તેની પુષ્ટિ કરી હતી.તેમણે ચૂંટણી અરજીના ફકરા ૭ તરફ પણ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળાઓને પૂરી પાડવા માટે પૂરતી સંખ્યામાં નકલો જોડવાના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત ફકરામાં આપેલું નિવેદન તેમની પોતાની સહીઓ હેઠળની ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલો હોવાનું યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું છે, અરજદાર દ્વારા તેમના દ્વારા દાખલ કરેલા લેખિત નિવેદનમાં ખાસ ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી, ન તો ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા તેમના પોતાના હસ્તાક્ષર હેઠળ બિન-પ્રમાણીકરણ અંગે લેખિત નિવેદનમાં કોઈ ચોક્કસ અરજી લેવામાં આવી છે. તેના દરેક પૃષ્ઠ પર અરજદારને આપવામાં આવ્યું હતું, જો કે, ઉપરોક્ત નકલમાં માત્ર "સાચી નકલ" શબ્દો લખવામાં આવ્યા ન હતા.અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલ પર કરવામાં આવેલી મૂળ સહીઓનું પાસું ચૂંટણી અરજીના મૂળ મેમો પરની સહીઓની અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલ પરની સહીઓ સાથે સરખામણી કરીને ચકાસી શકાય છે, અને તે સ્પષ્ટ રીતે બહાર આવે છે કે અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલના દરેક પૃષ્ઠ પર ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા કાળી શાહીથી સહી કરવામાં આવી હતી, અને તે કે ઉપરોક્ત નકલ ચૂંટણી અરજીના મેમોની ફોટોકોપી નહોતી.આથી તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે મુરારકા રાધે શ્યામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત નિર્ણયના ગુણોત્તરને ધ્યાનમાં રાખીને કલમ ૮૧ (૩) નું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું

છે અને એ. આઈ. આર. ૧૯૯૭ એસ. સી. ૧૩૫૯માં ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ અને અન્યોના કિસ્સામાં અન્ય નિર્ણયો અને ૨૦૦૫ (૨) એસ. સી. સી. ૧૮૮માં અહેવાલિત ચંદ્રકાંત ઉત્તમ ચોડનકર વિરુદ્ધ દયાનંદ રાય મંદારકરના કિસ્સામાં, કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવાનો આરોપ લગાવતી અરજદારની અરજી યોગ્ય છે. બરતરફ કરાયો હતો.તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારને આપવામાં આવેલી નકલ સાથે દાખલ કરવામાં આવેલી ચકાસણી/સોગંદનામામાં મળેલી ખાલી જગ્યાઓ ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા ચૂંટણી અરજી નંબર ૪/૪/૨૦૧૮ પર યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત અરજીનો નવો સેટ પૂરો પાડીને દૂર કરવામાં આવી છે, જે ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ની સુનાવણી પહેલા છે અને તે અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યા વિના સ્વીકારવામાં આવી હતી.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, અન્યથા પણ, અરજદાર દ્વારા એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી કે ચકાસણી ભાગમાં જોવા મળતી આવી ખાલી જગ્યાઓ અથવા વિસંગતતાઓ અને અરજી સાથે જોડાયેલા નિયત ફોર્મોએ અરજદાર-પરત ફરેલા ઉમેદવારને કોઈપણ રીતે ગેરમાર્ગે દોર્યા હતા; તેનાથી વિપરીત અરજદારે આવી કોઈ ફરિયાદ કર્યા વિના લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું છે.

૧૦ હવે, તે સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે ચૂંટણી અરજી સામાન્ય કાયદામાં કાર્યવાહી નથી, ન તો ઇક્વિટીમાં દાવો છે.તે સંપૂર્ણપણે એક વૈધાનિક

કાર્યવાહી છે જે સામાન્ય કાયદા અને સમાનતાની વિભાવનાઓથી અજાણ છે, અને તેથી, ચૂંટણી કાયદાની વૈધાનિક આવશ્યકતાઓનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક છે.એ. આઈ. આર. ૧૯૫૪ એસ. સી. ૨૧૦ માં નોંધાયેલા, જગન નાથ વિરુદ્ધ જસવંત સિંહ અને અન્યોના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ચૂંટણી કાયદાના દર્શનનો ખૂબ જ યોગ્ય સારાંશ આપવામાં આવ્યો છે, જે નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત છે:—

“૭. સામાન્ય નિયમ સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યો છે કે ચૂંટણી કાયદાની વૈધાનિક આવશ્યકતાઓનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક છે અને ચૂંટણી સ્પર્ધા એ કાયદાની કાર્યવાહી અથવા સમાનતાનો દાવો નથી પરંતુ તે સામાન્ય કાયદાથી અજાણ એક સંપૂર્ણ વૈધાનિક કાર્યવાહી છે અને અદાલત પાસે કોઈ સામાન્ય કાયદાની સત્તા નથી.તે પણ સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે તે કુદરતી ન્યાયનો એક સારો સિદ્ધાંત છે કે ચૂંટણીમાં જીતનાર ઉમેદવારની સફળતામાં હળવી દખલગીરી થવી જોઈએ નહીં અને આવી દખલગીરીની માંગ કરતી કોઈપણ અરજી કાયદાની જરૂરિયાતોને સખત રીતે અનુરૂપ હોવી જોઈએ.જો વિશેષ કાયદો પોતે ટ્રિબ્યુનલને ચોક્કસ પ્રક્રિયા અનુસાર અરજી સાથે આગળ વધવાનો અધિકાર આપે છે અને જ્યારે તે તેના દ્વારા નિર્ધારિત કેટલીક પ્રક્રિયાગત આવશ્યકતાઓનું પાલન ન કરવાના પરિણામો જણાવતો નથી, તો આમાંથી કોઈ પણ

દરખાસ્તને કોઈ અરજી નથી.તે હંમેશા ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે સફળ ઉમેદવારની ચૂંટણીમાં હળવી દખલગીરી ન થવી જોઈએ, તેમ છતાં તે કાયદાની આવશ્યકતાઓમાંની એક એ પણ છે કે ચૂંટણી પ્રક્રિયાની શુદ્ધતાની સુરક્ષા કરવી અને એ પણ જોવું કે લોકો તે કાયદાના ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન દ્વારા અથવા ભ્રષ્ટ પ્રથાઓ દ્વારા ચૂંટાય નહીં.”

૧૧ અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, કલમ ૮૧ અથવા કલમ ૮૨ અથવા કલમ ૧૧૭ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાથી ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવામાં આવશે. કલમ ૮૧ની પેટા-કલમ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાનો આક્ષેપ કરતી ચૂંટણી અરજીને રદ કરવાની માંગ કરતી હાલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે. કહેવાતા અધિનિયમ. આ જોગવાઈ નીચે મુજબ છે:-

“૮૧ અરજી વિભાગ રજૂ કરવો

(૧) XXX

(૨) XXX

(૩) દરેક ચૂંટણી અરજી સાથે અરજીમાં ઉલ્લેખિત સામાવાળાઓ હોય તેટલી નકલો હોવી જોઈએ અને આવી દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની

પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવશે.”

૧૨ ઉપરોક્ત જોગવાઈના ખાલી વાંચન પર, એવું લાગે છે કે ઉપરોક્ત પેટા-કલમ (૩) બે ભાગમાં છે પ્રથમ ભાગમાં જરૂરી છે કે દરેક ચૂંટણી અરજી સાથે અરજીમાં ઉલ્લેખિત સામાવાળાઓ હોય તેટલી નકલો હોવી જોઈએ અને બીજા ભાગમાં જરૂરી છે કે આવી દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવશે જેથી તે અરજીની સાચી નકલ બની શકે.ઉપરોક્ત જોગવાઈના પ્રથમ ભાગને લઈને કોઈ વિવાદ નથી, વિવાદ બીજા ભાગની આસપાસ કેન્દ્રિત છે.વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલે બીજા ભાગને વધુ બે ભાગોમાં વહેંચવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળાઓને રજૂ કરવાની અરજીની દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવી પડશે અને આવી નકલ અરજીની સાચી નકલ હોવી જોઈએ.શ્રી સિબ્બલની દલીલોનો મુખ્ય ભાર એ હતો કે અરજદારને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ-તે પરત ફરેલા ઉમેદવાર છે-અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી, અને તે અરજીની સાચી નકલ ન હતી કારણ કે તેમાં અરજી અને તેના જોડાણ સાથે જોડાયેલી ચકાસણીઓ અને સોગંદનામાઓમાં ઘણી ખાલી જગ્યાઓ હતી.

૧૩ કોર્ટના અભિપ્રાયમાં, સુપ્રીમ કોર્ટની બંધારણીય બેન્ચના ત્રણ ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત ગુણોત્તર આ મુદ્દાને સમર્થન આપે છે. **મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્ય** (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બંધારણીય બેન્ચ બે ચૂંટણી અરજીઓ નંબર ૨૬૯/૧૯૬૨ અને નંબર ૨૯૫/૧૯૬૨ માં કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાના મુદ્દાઓ પર કાર્યવાહી કરી રહી હતી. ચૂંટણી અરજી નંબર ૨૬૯/૧૯૬૨ માં, સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અપીલકર્તાએ કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા અંગે આ આધાર પર વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે અપીલકર્તા પર આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ ચૂંટણી પંચ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ નકલની સાચી નકલ નહોતી, ન તો તે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરનાર અરજદારની સહી હેઠળની સાચી નકલ હોવાનું યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું. બીજો વાંધો કાયદાની કલમ ૮૩ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાના સંદર્ભમાં એ આધાર પર હતો કે ચૂંટણી અરજી સાથે જોડાયેલી ભ્રષ્ટ પ્રથાઓના સંદર્ભમાં સોગંદનામું ન તો યોગ્ય રીતે કરવામાં આવ્યું હતું, ન તો નિર્ધારિત સ્વરૂપમાં. ચૂંટણી અરજી નંબર ૨૯૫/૧૯૬૨ માં, કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાનો મુદ્દો એ આધાર પર ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે મૂળ અરજીની અનુસૂચિની તળેટીમાં ચાર બંધનો સંદર્ભ હતો, પરંતુ અપીલકર્તા પર આપવામાં આવેલી નકલમાં બંધનો પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા ન હતા. અન્ય વાંધો એ હતો કે ચૂંટણી અરજીની યોગ્ય રીતે ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી કારણ કે

ચકાસણીની તારીખ અને સ્થળ ચકાસણી કલમના તળિયે જણાવવામાં આવ્યું ન હતું. સુપ્રીમ કોર્ટની બંધારણીય ખંડપીઠે દરેક પ્રારંભિક વાંધાઓને ધ્યાનમાં રાખીને નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું:—

“૮ હવે આપણે બીજા મુદ્દા પર જઈએ છીએ. પરંતુ આપણે આવું કરીએ તે પહેલાં, કદાચ એવું કહી શકાય કે ચૂંટણી અરજી નંબર ૨૬૯/૧૯૬૨ ની ચકાસણીમાં કેટલીક ખામીઓ અમારા ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી છે, કારણ કે તે ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવી હતી. આમાંની એક ખામી એ હતી કે ચકાસણીમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અરજીના કેટલાક ફકરામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ અરજદારની વ્યક્તિગત જાણકારી માટે સાચા હતા અને કેટલાક અન્ય ફકરામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ કાનૂની અને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી અરજદારને મળેલી સલાહ અને માહિતીના આધારે સાચા હોવાનું ચકાસવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ અરજદારે ઘણા શબ્દોમાં જણાવ્યું ન હતું કે પ્રાપ્ત થયેલી સલાહ અને માહિતી તેના દ્વારા સાચી હોવાનું માનવામાં આવતું હતું. ચૂંટણી પંચનો મત હતો કે ચકાસણીમાં આ ખામી એક એવી બાબત છે જે કલમ ૮૩ની પેટા કલમ (૧) ની કલમ (સી) ની અંદર આવે છે અને સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના સિદ્ધાંતો અનુસાર ખામીને દૂર કરી શકાય છે. ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આવી ખામી કલમ ૯૦ની પેટા કલમ (૩) ને

આકર્ષિત કરતી નથી કારણ કે તે પેટા કલમ ચૂંટણી અરજીને ફગાવી દેવાના આધાર તરીકે કલમ ૮૩ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાનો ઉદ્દેશ કરતી નથી.અમે ચૂંટણી પંચ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મંતવ્ય સાથે સહમત છીએ.અમે ધ્યાન દોર્યું છે કે કલમ ૮૦ ની પેટા કલમ (૪) મૂળરૂપે ત્રણ વિભાગોનો ઉદ્દેશ કરે છે, એટલે કે, કલમ ૮૧, ૮૩ અને ૧૧૭.તેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૮૫માં કંઈપણ હોવા છતાં ટ્રિબ્યુનલ એવી ચૂંટણી અરજીને ફગાવી શકે છે જે કલમ ૮૧, કલમ ૮૩ અથવા કલમ ૧૧૭ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી ન હોય.કલમ ૮૦માં અધિનિયમ ૨૭/૧૯૫૬ દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.પેટા કલમ (૩) એ પછી કહ્યું કે ટ્રિબ્યુનલ એવી ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરશે જે કલમ ૮૧, કલમ ૮૨ અથવા કલમ ૧૧૭ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી, તેમ છતાં તેને ચૂંટણી પંચ દ્વારા કલમ ૮૫ હેઠળ બરતરફ કરવામાં આવી નથી.એક્ટ ૪૦/૧૯૬૧ દ્વારા વધુ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને કલમ ૮૦ ની પેટા કલમ (૩) જે હવે છે તે આ ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં અમારા દ્વારા પહેલેથી જ ટાંકવામાં આવી છે.તે આપણને સ્પષ્ટ લાગે છે કે અધિનિયમના ભાગ ૬ માં સંબંધિત કલમોને વાંચીને, એવી દલીલ સ્વીકારવી અશક્ય છે કે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ માં નિર્ધારિત રીતે કરવામાં આવેલી ચકાસણીમાં ખામી, કલમ ૮૩ ની પેટા

કલમ (૧) ની કલમ (સી) દ્વારા જરૂરી દલીલોની ચકાસણી માટે અરજીની જાળવણીક્ષમતા માટે ઘાતક છે.

૯ અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ કાયદાની કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ની ફરજિયાત જોગવાઈઓના અર્થમાં સાચી નકલ નથી. દલીલ એ છે કે કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા કલમ ૯૦ની પેટા કલમ (૩) ને આકર્ષિત કરે છે અને કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ની જરૂરિયાતોનું પાલન ન કરતી ચૂંટણી અરજીને રદ કરવી ટ્રિબ્યુનલ માટે ફરજિયાત છે.શ્રી બરુ રામ વિરુદ્ધ શ્રીમતી પ્રસન્ની કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયના આધારે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આવા કેસોમાં સિદ્ધાંતો એ છે કે જ્યારે પણ કાયદામાં કોઈ ચોક્કસ કાર્યને ચોક્કસ રીતે કરવાની જરૂર પડે છે અને તે પણ નિર્ધારિત કરે છે કે ઉપરોક્ત જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા ચોક્કસ પરિણામ તરફ દોરી જાય છે, ત્યારે આ દલીલ સ્વીકારવી મુશ્કેલ હશે કે ઉપરોક્ત જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા અન્ય કોઈ પરિણામ તરફ દોરી જશે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આવા કિસ્સાઓમાં નોંધપાત્ર પાલનનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી, અને ફરજિયાત જરૂરિયાતનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક છે.

૧૦ ચાલો પહેલા જોઈએ કે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલમાં કઈ ખામીઓ જોવા મળે છે.એવું સ્વીકારવામાં આવે છે કે કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ના પ્રથમ ભાગનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે અને ચૂંટણી અરજી સાથે તેની એટલી જ નકલો હતી જેટલી અરજીમાં સામાવાળાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.તે પણ સ્વીકારવામાં આવે છે કે ચૂંટણી પંચના ઉપયોગ માટે વધુ એક નકલ પણ અરજી સાથે આપવામાં આવી હતી.પેટા કલમનો છેલ્લો ભાગ કહે છે કે "આવી દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવશે".અપીલકર્તાની ફરિયાદ એ છે કે પેટા કલમના આ ભાગનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું કારણ કે

(૧) અપીલકર્તાને જે નકલ આપવામાં આવી હતી તેમાં અરજીના પાયા પર અરજદારની સહી ન હતી, જો કે મૂળમાં આવી સહી હતી, અને (૨) અપીલકર્તા પર આપવામાં આવેલી નકલમાં ચકાસણીમાં ચકાસણીના તે ભાગમાં ફરો ૧૪ જી (૨) નો ઉલ્લેખ કરવાનું અવગણવામાં આવ્યું હતું, જે અરજદારના વ્યક્તિગત જ્ઞાનને સાચું હોવાનું જણાવેલા દાવાઓ સાથે સંબંધિત છે.આ ખામીઓમાંથી પ્રથમ ખામી અંગે ચૂંટણી પંચે ધ્યાન દોર્યું હતું કે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી નકલનું દરેક પાનું અરજદારની સહી હેઠળની સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું અને

વધુમાં અરજીની નકલમાં નવી સહી જોડવાની જરૂર નહોતી. બીજી ખામીના સંદર્ભમાં ચૂંટણી પંચે દેખીતી રીતે અભિપ્રાય લીધો હતો, જોકે તેણે ઘણા શબ્દોમાં એવું કહ્યું ન હતું કે, અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી નકલમાં ચકાસણીમાં ફરરા ૧૪ જી (૨) ના સંદર્ભને બાકાત રાખવો એ માત્ર નિરીક્ષણનો કેસ હતો જેણે કોઈને પણ ગેરમાર્ગે દોર્યા ન હતા કારણ કે અરજીના મુખ્ય ભાગમાં દાવાઓની સંપૂર્ણ વિગતો આપવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે ખામી એવી પ્રકૃતિની ન હતી કે જે સેક્ટોન ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા સમાન હોય.

૧૧ અમે હાઈકોર્ટ અને ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ સાથે સંમત છીએ કે પ્રથમ ખામી કોઈ ખામી નથી. જ્યારે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી નકલનું દરેક પાનું અરજદારની સહી હેઠળ સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે "અરજદાર" શબ્દની નીચે નવી સહીની જરૂર નહોતી. કલમ ૮૧ ની પેટા કલમ (૩) માટે જરૂરી છે કે નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવશે અને આ કરવામાં આવ્યું હતું. બીજી ખામી અંગે પ્રશ્ન ખરેખર કલમ ૮૧ ની પેટા કલમ (૩) માં આવતા "નકલ" શબ્દના સાચા અવકાશ અને અસરને ચાલુ કરે છે. અપીલકર્તા વતી દલીલ એ છે કે કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩)

પ્રકૃતિમાં ફરજિયાત હોવાથી પેટા વિભાગની તમામ જરૂરિયાતોનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક છે અને "નકલ" શબ્દને મૂળની એકદમ ચોક્કસ નકલ તરીકે લેવો આવશ્યક છે.સામાવાળાઓ વતી દલીલ એ છે કે "નકલ" શબ્દનો અર્થ એ છે કે જે મૂળની એટલી નજીક આવે છે કે તે દરેક વ્યક્તિને મૂળ દ્વારા બનાવેલ વિચાર આપે છે.વૈકલ્પિક રીતે, દલીલ એ છે કે નકલ સાથે વ્યવહાર કરતી પેટા કલમ (૩) નો છેલ્લો ભાગ માત્ર નિર્દેશ છે, અને આ માટે કામરાજા નાદર વિરુદ્ધ કુંજુ થેવર કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે.અમારો મત છે કે કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) માં "નકલ" શબ્દનો અર્થ સંપૂર્ણપણે ચોક્કસ નકલ નથી, પરંતુ તેનો અર્થ એ છે કે નકલ એટલી સાચી હશે કે કોઈ પણ શક્યતા દ્વારા તેને ગેરસમજ ન કરી શકે (જુઓ સ્ટ્રોન્સ જ્યુડિશિયલ ડિક્શનરીની ત્રીજી આવૃત્તિ, વોલ્યુમ ૪, પાનું ૩૦૯૮).આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને આગળના પ્રશ્નમાં જવું બિનજરૂરી છે કે શું કલમ ૮૧ ની પેટા કલમ (૩) નો કોઈ ભાગ માત્ર ડિરેક્ટરી છે.....

અધિનિયમના ભાગ ૬ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો મત છે કે "નકલ" શબ્દનો અર્થ સંપૂર્ણપણે ચોક્કસ નકલ નથી.તેનો અર્થ એ છે કે એક નકલ એટલી સાચી છે કે કોઈ પણ શક્યતા દ્વારા તેને ખોટી રીતે સમજી શકશે નહીં.નકલ સાચી છે કે નહીં તે પરીક્ષણ એ છે કે મૂળમાંથી કોઈ ફેરફાર સામાન્ય વ્યક્તિને ગેરમાર્ગે દોરવા માટે ગણવામાં આવે છે કે

કેમ.તે પરીક્ષણને લાગુ કરીને અમે એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છીએ કે ચૂંટણી અરજી નંબર ૨૬૯/૧૯૬૨ ના સંદર્ભમાં ફરિયાદ કરવામાં આવેલી ખામીઓ અપીલકર્તાને ગેરમાર્ગે દોરવા જેવી નહોતી; તેથી કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ના છેલ્લા ભાગનું પાલન કરવામાં કોઈ નિષ્ફળતા નહોતી.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને કલમ ૮૦ની પેટા કલમ (૩) ને આકર્ષવામાં આવી ન હતી અને કલમ ૮૧ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતાને કારણે તે પેટા કલમ હેઠળ ચૂંટણી અરજીને ફગાવી દેવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો.આ આપણી સામે ઉઠાવવામાં આવેલા બીજા પ્રારંભિક વાંધાનો નિકાલ કરે છે.

૧૪ સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અન્ય બંધારણીય ખંડપીઠે મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ફરિયાદ ૨૭માં આપેલા નિર્ણયનો સંદર્ભ નીચે મુજબ આપ્યો છે:—

૨૭ જો અરજદારની સહી કે જેનું નામ અરજીના મુખ્ય ભાગમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે તે અંતે જોડવામાં આવે છે, તો ચોક્કસપણે તે દસ્તાવેજની સામગ્રીને પ્રમાણિત કરે છે.હવે આ સંબંધમાં હાઈકોર્ટના વિદ્વાન

ન્યાયાધીશોએ પોતે કલમ ૮૧ (૩) ની શરતોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી અવલોકન કર્યું:

"તેમાં કોઈ શંકા નથી કે જે જરૂરી છે તે પ્રમાણપત્રની જરૂરિયાતનું નોંધપાત્ર પાલન છે.દાખલા તરીકે, જો તે સાબિત થાય કે ચૂંટણી અરજદારે એનિમો એટેસ્ટેન્ડી પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, અને ભૂલથી અથવા અજાણતાં 'સાચું નકલ' શબ્દોને બાકાત રાખ્યા છે, તો કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન કરવાની નોંધપાત્ર જરૂરિયાત છે.જો 'સાચી નકલ' અને એકની નીચે બીજાની સહીની સંબંધિત સ્થિતિ સાચી ન હોય તો પણ એવું જ કહી શકાય.

જો કે, તેઓએ એવું માન્યું હતું કે સહીને એનિમો એટેસ્ટેન્ડી સાથે જોડવામાં આવી હોવાના કોઈ પુરાવા ન હોવાથી, કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે વિદ્વાન ન્યાયાધીશોએ હમણાં જ કાઢેલા અવલોકનોની ચોકસાઈ પર વિવાદ ન કરતા અમારા પર ભાર મૂક્યો હતો કે નકલના અંતેની સહી માત્ર મૂળ અરજીમાં તેની નકલ તરીકે હતી અને તે નકલના પ્રમાણીકરણની જરૂરિયાતને સંતોષી શકતી નથી.તેમણે એમ પણ રજૂઆત કરી હતી કે જો નકલના અંતે એકને બદલે બે સહીઓ હોત તો સ્થિતિ અલગ હોત, ભલે 'સાચી નકલ' શબ્દોને નીચે મૂકવા માટે અવગણવામાં આવ્યા હોય.તે

કિસ્સામાં, તેમણે કહ્યું હતું કે, એક સહીને મૂળ પરની સહીની નકલનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી હોવાનું ગણી શકાય અને બીજાને એનિમો એટેસ્ટેન્ડી બનાવવામાં આવી હોવાનું માની શકાય છે.જો કે આપણે એવું માનતા નથી કે જ્યારે કોઈએ આ જોગવાઈની જરૂરિયાતનું નોંધપાત્ર પાલન થાય છે કે કેમ તે જોવાની જરૂર હોય ત્યારે ખરેખર આટલા શુદ્ધિકરણની જરૂર છે.જો નકલો પર હવે મળેલી સહીઓનો હેતુ તે દસ્તાવેજને પ્રમાણિત કરવાનો હતો જેમાં તે જોડવામાં આવ્યો છે, એટલે કે, નકલ, તો તેનો અર્થ એ થશે કે નકલ મૂળમાં સહીનું પુનઃઉત્પાદન કરતી નથી.કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા માટે સહીઓ માત્ર મૂળ પરની નકલ હોવાનો ઈશદો હતો એવું માનવાની કોઈ અનિવાર્ય જરૂરિયાત નથી, કારણ કે નકલ પર મૂળમાં સહીની જરૂર નથી અને હસ્તાક્ષરકર્તાના નામની નકલ કરતું લેખન પૂરતું હશે.મુરાર્કાના કેસમાં આ અદાલતનો નિર્ણય એ સ્થિતિ માટે સત્તા છે કે મૂળમાં સહી દર્શાવતી નકલમાં લેખનની ગેરહાજરી નકલને સાચી નકલ બનવાથી દૂર નહીં કરે.આ સંજોગોમાં, અમે માનીએ છીએ કે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં કલમ ૮૧ (૩) ની જરૂરિયાતનું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું છે અને વિદ્વતાપૂર્ણ ન્યાયાધીશોએ અરજીને રદ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં ભૂલ કરી હતી.”

૧૫ ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) માં બંધારણીય ખંડપીઠે આ મુદ્દા પર કાર્યવાહી કરતી વખતે કે શું ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા બદલ કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને ટ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરી શકાય છે કે કેમ તે આરોપ પર કે સામાવાળા-પરત ફરેલા ઉમેદવારને ચૂંટણી અરજીની સૂચના સાથે પૂરા પાડવામાં આવેલ સોગંદનામાની નકલ સાચી નકલ ન હતી કારણ કે તે નોટરીનું નામ અને હોદ્દો સૂચવતી ન હતી અને નોટરીની સીલ અને સ્ટેમ્પ પણ ધરાવતી ન હતી. આ કેસમાં બંધારણીય ખંડપીઠે મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અને સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં અગાઉની બંધારણીય ખંડપીઠોના નિર્ણયોને અનુસરીને અને ૧૯૯૬ (૫) એસ. સી. સી. ૧૮૧ માં નોંધાયેલા ડો . શિપ્રા વિરુદ્ધ શાંતિ લાલ ખોઈવાલમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને અલગ પાડતા નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:—

“૩૫. ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ અને ચૂંટણી અરજીમાં સામાવાળા પર ભ્રષ્ટાચારના આરોપોના સમર્થનમાં દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામાનો ઉદ્દેશ સામાવાળાને તેની સામેના આરોપને સમજવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે જેથી તે લેખિત નિવેદનમાં અસરકારક રીતે તેનો

સામનો કરી શકે અને પોતાનો બચાવ તૈયાર કરી શકે.આમ, જરૂરિયાત પદાર્થની હોય છે, સ્વરૂપની નહીં.

૩૬ અમારા મતે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) માં અભિવ્યક્તિની નકલનો અર્થ એ છે કે એક નકલ જે નોંધપાત્ર રીતે છે અને જેમાં મહત્વપૂર્ણ પ્રકૃતિની કોઈ સામગ્રી અથવા નોંધપાત્ર વિવિધતા નથી જે સંભવિત રીતે વાજબી વ્યક્તિને ચૂંટણી અરજીમાં તેમની સામે કરવામાં આવેલા આરોપો/આરોપોને સમજવા અને તેને પહોંચી વળવા માટે ગેરમાર્ગે દોરી શકે છે.ખરેખર, મૂળથી સામગ્રી વિગતોમાં અલગ હોય તેવી નકલને કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ના અર્થમાં મૂળની સાચી નકલ તરીકે ગણી શકાય નહીં અને મહત્વપૂર્ણ ખામીને મર્યાદાના સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી દૂર કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૩૭ XXX

૩૮ અમે શ્રી સાલ્વે સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ કે ચૂંટણી અરજીઓમાં કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે વૈધાનિક કાર્યવાહી છે અને સામાન્ય રીતે સમજાય છે તેમ "દીવાની કાર્યવાહી" નથી, તેથી કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૮૬ (૧) માં નોંધપાત્ર પાલનના સિદ્ધાંતને લાગુ કરવા અને આચાર કરવા માટે કોઈ જગ્યા નથી. આમ

આગ્રહ કરવા માટે દિવસ ખૂબ મોડું થઈ ગયું છે.ઉપર ઉલ્લેખિત આ અદાલતના બે બંધારણીય ખંડપીઠનાં નિર્ણયો દ્વારા નક્કી કરાયેલો કાયદો પોતે જ શ્રી સાલ્વેની દલીલને ખદેડવા માટે પૂરતો છે.તે સિવાય, અમારા મતે, કાયદાકીય ઉદ્દેશ એકદમ સ્પષ્ટ જણાય છે, કારણ કે તે ઉદ્ધંધનને બે વર્ગોમાં વિભાજિત કરે છે, જેમ કે કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને રદ કરવી, જેમ કે કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવું અને જે ઉદ્ધંધન કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) ને આકર્ષિત કરે છે, તે કલમ ૮૩ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતું નથી.તે માત્ર કાયદાની કલમ ૮૧નું ઉદ્ધંધન છે જે મુરારકા રાધે શ્યામ અને ચ. સુબ્બારાવ ના કેસ સેક્શનમાં સમજાવ્યા મુજબ નોંધપાત્ર પાલનના સિદ્ધાંતના અમલીકરણને આકર્ષિત કરી શકે છે. બીજી તરફ, કાયદાની કલમ ૮૩માં પૂરા પાડવામાં આવેલ પ્રકારની ખામીને સિવિલ પ્રોસિજર કોડમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો પર ઉપચારના સિદ્ધાંત હેઠળ ઉકેલી શકાય છે.આ સ્થિતિ કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) અને ૮૬ (૫) ની જોગવાઈઓમાંથી સ્પષ્ટ રીતે બહાર આવે છે, જે આ રીતે વાંચે છે:

“૮૩. અરજીની સામગ્રી.

(૧) ચૂંટણીની અરજી

(એ) જેમાં અરજદાર આધાર રાખે છે તે ભૌતિક તથ્યોના સંક્ષિપ્ત નિવેદનનો સમાવેશ કરશે;

(બી) અરજદાર આરોપ મૂકે છે તે કોઈપણ ભ્રષ્ટ્ર પ્રથાની સંપૂર્ણ વિગતો રજૂ કરશે, જેમાં આવી ભ્રષ્ટ્ર પ્રથા આચરવાનો આરોપ ધરાવતા પક્ષકારોના નામોનું શક્ય તેટલું સંપૂર્ણ નિવેદન અને આવી દરેક પ્રથાના કમિશનની તારીખ અને સ્થળનો સમાવેશ થાય છે; અને

(સી) અરજદાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે અને કલમ ૮૬ ની ચકાસણી માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો ૫) માં નિર્ધારિત રીતે ચકાસવામાં આવશે. ચૂંટણી અરજીની સુનાવણી.

(૫) ઉચ્ચ અદાલત, ખર્ચની શરતો અને અન્યથા તે યોગ્ય લાગે તેવી શરતો પર, અરજીમાં કથિત કોઈપણ ભ્રષ્ટ્ર પ્રથાની વિગતોને તેના મતે અરજીની ન્યાયી અને અસરકારક સુનાવણી સુનિશ્ચિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવી રીતે સુધારવા અથવા વિસ્તૃત કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે, પરંતુ અરજીમાં કોઈ પણ સુધારાને મંજૂરી

આપશે નહીં, જે અરજીમાં અગાઉ આરોપ ન કરવામાં આવેલી ભ્રષ્ટ્ર પ્રધાની વિગતો રજૂ કરવાની અસર ધરાવે છે.

૩૯ મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમારના કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત પરીક્ષણને લાગુ કરીને, વર્તમાન કેસની હકીકતની સ્થિતિ પર, અમે એવા નિષ્કર્ષ પર આવીએ છીએ કે વર્તમાન કેસમાં ફરિયાદ કરવામાં આવેલી ખામીઓ એવી નહોતી કે જે અપીલકર્તાને ગેરમાર્ગે દોરી શકી હોત. નોટરીના નામનો ઉલ્લેખ ન કરવો અથવા અપીલકર્તાને પૂરી પાડવામાં આવેલી અન્યથા સાચી નકલમાં નોટરીના સ્ટેમ્પ અને સીલની ગેરહાજરીને મહત્વપૂર્ણ પ્રકૃતિની ચૂક અથવા વિવિધતા તરીકે ગણી શકાય નહીં અને આમ, ખામી, જો તેને ખામી તરીકે સમજી શકાય તો તે કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) ના પરિણામોને આકર્ષતી કોઈપણ મહત્વપૂર્ણ પ્રકૃતિની ખામી ન હતી. આ સંજોગોમાં, એવું માનવું આવશ્યક છે કે ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ના છેલ્લા ભાગનું પાલન કરવામાં કોઈ નિષ્ફળતા નહોતી અને આ સંજોગોમાં કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) લાગુ કરવામાં આવી ન હતી અને કાયદાની કલમ ૮૧ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં કથિત નિષ્ફળતાને કારણે ચૂંટણી અરજી રદ કરી શકાતી ન હતી. આ સંબંધમાં, એ નોંધવું પણ સુસંગત છે કે અપીલકર્તાએ, ન તો વાંધાઓના મેમોમાં કે ન તો લેખિત

વાંધાઓમાં અથવા સી. એમ. પી. નંબર <આઈ. ડી. ૧> માં આરોપ લગાવ્યો છે કે નોટરીનું નામ, રબર સ્ટેમ્પ અને તેને અપાયેલા સોગંદનામાની નકલ પરની સીલની ગેરહાજરી અથવા તેનો બચાવ ઘડવા માટે પૂર્વગ્રહ હોવાના કારણે તેને ગેરમાર્ગે દોરવામાં આવ્યો હતો.દલીલો દરમિયાન પણ, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ એ નિર્દેશ કરી શક્યા ન હતા કે અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલી સોગંદનામાની નકલ પર કથિત ભૂલો દ્વારા કેવી રીતે પૂર્વગ્રહ થઈ શકે છે.

૪૦ અમારા મતે તે સ્વરૂપમાં દરેક નાના ફેરફારો નથી પરંતુ માત્ર પદાર્થમાં એક મહત્વપૂર્ણ ખામી છે જે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા તરફ દોરી શકે છે અને તેના પછી કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ પરિણામ આવી શકે છે.સત્તાનું વજન સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ચોક્કસ પ્રમાણમાં લવચીકતાની કલ્પના કરવામાં આવી છે.જ્યારે મૂળમાંથી અસ્વીકાર્ય વિચલન અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરી શકે છે, ત્યારે સાચી નકલમાં નજીવો ફેરફારને જીવલેણ ખામી તરીકે ગણી શકાય નહીં.જો કે, જે ખામીઓને મહત્વપૂર્ણ પ્રકૃતિ તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે અથવા જે નથી તેવી ખામીઓને સૂચિબદ્ધ કરવી ન તો ઈચ્છનીય છે અને ન તો શક્ય છે.તે દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર નિર્ભર રહેશે અને કોઈ સખત અને ઝડપી ફોર્મ્યુલા સૂચવી

શકાતી નથી.મુરારકા રાધે શ્યામના કેસમાં (ઉપરોક્ત) સૂચવવામાં આવેલા પરીક્ષણો સારા પરીક્ષણો છે અને હવે સારી રીતે પતાવટ કરવામાં આવ્યા છે.અમે તેની સાથે સંમત છીએ અને તે ટેસ્ટસેક્શનનું પુનરાવર્તન કરવાની જરૂર નથી. આ પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો અભિપ્રાય છે કે વર્તમાન કેસમાં એફિડેવિટની સાચી નકલમાં કથિત ખામી કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ના છેલ્લા ભાગનું કથિત પાલન ન કરવા બદલ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરતી નથી અને સામાવાળા દ્વારા અપીલકર્તાને એફિડેવિટની સાચી નકલ પૂરી પાડવામાં કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની આવશ્યકતાઓનું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું હતું.”

૧૬ (૧૯૯૧) ૩ એસ. સી. સી. ૩૭૫ માં નોંધાયેલા એફ. એ. સાપા વિરુદ્ધ સિંગોરાના કિસ્સામાં, ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે એ વાંધા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે કે સામાવાળા-પરત ફરેલા ઉમેદવારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) દ્વારા જરૂરી મૂળ અરજીની સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યું ન હતું, જે નીચે મુજબ છે:-

“૩૨ અપીલકર્તાઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો આગામી વાંધો એ છે કે તેમાંથી દરેકને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ આર. પી.

અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) અને ચુકાદાના નિયમ ૧ દ્વારા જરૂરી મૂળ અરજીની સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત નથી. અપીલકર્તાઓ દલીલ કરે છે કે, આ કલમ ૮૧ (૩) સાથે સુસંગત નથી અને તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે કલમ ૮૬ (૧) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૮૧ (૩) ની ફરજિયાત જરૂરિયાત સંતોષાતી નથી. કલમ ૮૧ (૩) ના સાદા વાંચન પર તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તે જોગવાઈની જરૂરિયાત એ છે કે (૧) ચૂંટણી અરજી સાથે અરજીમાં ઉલ્લેખિત સામાવાળાઓ હોય તેટલી નકલો હોવી જોઈએ અને (૨) આવી દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવશે. પ્રથમ ભાગના પાલન અંગે કોઈ વિવાદ નથી. જ્યાં સુધી બીજા ભાગની વાત છે, આ કલમ માટે માત્ર એટલું જ જરૂરી છે કે અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત થવું જોઈએ. જોગવાઈના આ ભાગની જરૂરિયાત સંબંધિત અરજદાર દ્વારા તેની દરેક નકલ પર સહી કરીને પૂરી કરવામાં આવે છે. જે જરૂરી છે તે એ છે કે અરજદારે મૂળ અરજીની સાચી નકલ હોવાની જવાબદારી લેવી જોઈએ અને તેના ટોકનમાં સહી કરવી જોઈએ. પ્રમાણીકરણનું કોઈ ચોક્કસ સ્વરૂપ સૂચવવામાં આવ્યું નથી; પેટા કલમ જે આદેશ આપે છે તે એ છે કે અરજદારે અરજીની સાચી નકલ બનવા માટે તેની પોતાની સહી હેઠળની નકલને પ્રમાણિત કરવી આવશ્યક છે. તેને સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરીને અને તેની તળેટીમાં

તેની સહી કરીને, દરેક ચૂંટણી અરજીના અરજદારે આર. પી. અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) ના અક્ષર અને ભાવનાનું સ્પષ્ટપણે પાલન કર્યું હતું. હકીકતમાં સી. એચ. સુબ્બા રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય ઈ. ટી. હૈદરાબાદ કેસમાં, જે કમલમના કેસમાં (ઉપરોક્ત) અનુસરવામાં આવ્યું હતું, આ અદાલતે આર. પી. અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) હેઠળ સાચા નકલ જેવા શબ્દો વિના માત્ર સહીનો સ્વીકાર કર્યો હતો. તેથી, અમે હાઈકોર્ટ દ્વારા આ વતી નોંધાયેલા તારણો સાથે સંમત છીએ.”

૧૭ સુપ્રીમ કોર્ટે એમ. કમલમ વિરુદ્ધ ડૉ. વી. એ. સૈયદ મોહંમદના કિસ્સામાં, (૧૯૭૮) ૨ એસસીસી ૫૬૯માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે કાયદાની કલમ ૮૧ની પેટા-કલમ (૩) ના હેતુ માટે ચૂંટણી અરજી શું છે અને શું તે માત્ર યોગ્ય ચૂંટણી અરજી સુધી મર્યાદિત છે અથવા તેને કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૨) માં વિચાર્યા મુજબ કોઈ અનુસૂચિ અથવા જોડાણનો સમાવેશ કરવો પડશે અથવા અન્યથા કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) ના પરંતુકમાં ઉલ્લેખિત સોગંદનામાને ટેકો આપવો પડશે, તે પ્રશ્નનો જવાબ આપતી વખતે એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ચૂંટણી અરજીની નકલની જરૂર છે. કલમ ૮૧ની પેટા-કલમ (૩) ના પ્રથમ ભાગ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં કાયદાની કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈમાં ઉલ્લેખિત સોગંદનામાની નકલ સામેલ હશે. વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સોગંદનામાની નકલ ચૂંટણી અરજીની નકલનો ભાગ હોવાથી,

જ્યારે ચૂંટણી અરજદાર સોગંદનામાની નકલની તળેટીમાં તેની સહી કરે છે, ત્યારે તે ચૂંટણી અરજીની નકલ પર સહી ઉમેરવા સમાન છે.જ્યારે ચૂંટણી અરજીની નકલ પર અરજદાર દ્વારા મૂળ સહી કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે સુરક્ષિત રીતે ધારી શકે છે કે દસ્તાવેજને ચૂંટણી અરજીની "સાચી નકલ" તરીકે પ્રમાણિત કરીને અરજદાર દ્વારા સહી કરવામાં આવી છે.ઉપરોક્ત કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા સંબંધિત અવલોકનો નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:—

“૬ હવે, એ વાત સાચી છે કે અપીલકર્તા દ્વારા ચૂંટણી અરજીની યોગ્ય નકલ પર કોઈ સહી કરવામાં આવી ન હતી અને સહી માત્ર સોગંદનામાની નકલના તળિયે મૂકવામાં આવી હતી, પરંતુ અમારા મતે, કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ના છેલ્લા ભાગની જરૂરિયાતનું પૂરતું પાલન હતું.સોગંદનામાની નકલ, પહેલેથી જ ચર્ચા કરાયેલા કારણોસર, ચૂંટણી અરજીની નકલનો એક ભાગ હતી અને જ્યારે અપીલકર્તાએ સોગંદનામાની નકલની તળેટીમાં તેની સહી કરી હતી, ત્યારે તે ચૂંટણી અરજીની નકલ પર સહી ઉમેરવા સમાન હતી.કાયદામાં એવું જરૂરી નથી કે ચૂંટણી અરજીની નકલમાં અરજદાર દ્વારા કોઈપણ ચોક્કસ સ્થળે અધિકૃત સહી કરવી આવશ્યક છે.તે નકલની ટોચ પર અથવા મધ્યમાં અથવા અંતે હોઈ શકે છે.સહીનું સ્થાન મહત્વનું નથી, જ્યાં સુધી એવું

લાગે કે તેનો હેતુ નકલને પ્રમાણિત કરવાનો છે. જ્યારે ચૂંટણી અરજીની નકલ પર અરજદાર દ્વારા મૂળ સહી કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે સુરક્ષિત રીતે ધારી શકાય છે, જેમ કે આ અદાલતે ચ. સુબ્બારાવ કેસ (ઉપરોક્ત), કે દસ્તાવેજને ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરીને અરજદાર દ્વારા સહી કરવામાં આવે છે. હવે, અહીં અપીલકર્તાએ સોગંદનામાની નકલની તળેટીમાં તેની મૂળ સહી મૂકી અને સોગંદનામાની નકલ સંયુક્ત દસ્તાવેજનો ભાગ હતી, એટલે કે, ચૂંટણી અરજીની નકલ, અને તેથી અપીલકર્તાની સહી ચૂંટણી અરજીની નકલ પર જોડવામાં આવી હોવાનું ગણવું આવશ્યક છે. હકીકતમાં, એફિડેવિટની નકલ ચૂંટણી અરજીની નકલના અંતિમ ભાગની રચના કરે છે અને એફિડેવિટની નકલની તળેટીમાં અપીલકર્તા દ્વારા મૂકવામાં આવેલી સહી, તેથી, તેની અગાઉની સમગ્ર નકલને સ્પષ્ટ રીતે સંદર્ભિત કરતી હતી અને તેણે ચૂંટણી અરજીની સંપૂર્ણ નકલને સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરી હતી. અમે, આ સંજોગોમાં, સામાવાળાની એ દલીલને સ્વીકારી શકતા નથી કે ચૂંટણી અરજીની નકલ અપીલકર્તા દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી. કલમ ૮૧ની પેટા કલમ (૩) ના છેલ્લા ભાગની જરૂરિયાતનું અપીલકર્તા દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું હતું કારણ કે ચૂંટણી અરજીની નકલને અપીલકર્તા દ્વારા સોગંદનામાની નકલની તળેટીમાં તેની સહી મૂકીને 'સાચી નકલ' તરીકે

પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી, જે ચૂંટણી અરજીની નકલનો ભાગ હતી. ઉચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ રીતે કલમ ૮૬ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને ફગાવી દેવામાં ભૂલ કરી હતી.”

૧૮ ચંદ્રકાંત ઉત્તમ ચોડનકર વિરુદ્ધ દયાનંદ રાયુ મંદારકર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે અન્ય બાબતોની સાથે એવો ચુકાદો આપ્યો હતો કે ચૂંટણીની અરજી યોગ્ય નથી અથવા તેને શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરવી જોઈએ તે સાબિત કરવાનો બોજ સામાવાળા પર છે અને ઉચ્ચ અદાલતે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા બદલ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવામાં ભૂલ કરી હતી, કારણ કે પરત ફરેલા ઉમેદવારને કથિત નકલો પૂરી પાડવામાં આવી હતી તે અરજીની સાચી નકલો નહોતી. મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્ય (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં નિર્ધારિત ગુણોત્તરને અનુસરીને અને ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, તે નીચે મુજબ રાખવામાં આવ્યો હતો:—

“૩૫. જેકબના કેસમાં બંધારણીય ખંડપીઠે અહીં ઉપર નોંધ્યા મુજબના સિદ્ધાંતોનો ઉચ્ચાર કરીને અભિપ્રાયના મતભેદનું સમાધાન કર્યું હતું. અમે અગાઉ અહીં નોંધ્યા મુજબ ખામીઓની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી છે અને

ખામીઓની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવા પર આપણે એ અભિપ્રાય સાથે સહમત થઈ શકતા નથી કે વર્તમાન કેસમાં ખામીઓ પણ ભૌતિક છે અથવા તે પ્રકૃતિમાં મહત્વપૂર્ણ હતી અથવા પ્રમાણીકરણની છાપની ગેરહાજરીને કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) હેઠળ ચૂંટણી અરજીઓને નકારી કાઢવાનો આધાર ગણી શકાય. અહીં ઉલ્લેખ કરી શકાય છે કે અનિલ આર દેશમુખ કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયને બંધારણીય ખંડપીઠે મંજૂરી આપી હતી અને જેમાં તેણે પહેલેથી જ ડૉ. શિપ્રાના કેસને અલગ પાડ્યો હતો. એ ભૂલવું ન જોઈએ કે આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદામાં એ સ્પષ્ટ હતું કે

"(એ) અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) માં 'નકલ' શબ્દનો અર્થ એ છે કે એવી નકલ કે જે નોંધપાત્ર રીતે મૂળ જેવી જ હોય, જો મૂળમાંથી કોઈ ફેરફાર હોય તો તે પ્રકૃતિમાં મહત્વપૂર્ણ ન હોવો જોઈએ અથવા એવું ન હોવું જોઈએ કે જે આરોપને પહોંચી વળવામાં વાજબી વ્યક્તિને ગેરમાર્ગે દોરી શકે; (ખ) જો નકલ મૂળથી સામગ્રી વિગતોમાં અલગ હોય તો તેને મર્યાદાના સમયગાળા પછી દૂર કરી શકાતી નથી.

ટી. કુનીઝાથા વિરુદ્ધ એચ. કે. અને અન્યોના કેસમાં આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા નિર્ણયને પગલે આ જ સિદ્ધાંતનો ઉચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ નિર્ણયમાં એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આ કેસોમાં દર્શાવવામાં આવેલી ખામીઓ કે જેના માટે ચૂંટણી અરજીને રદ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા બદલ ચૂંટણી અરજીઓને રદ કરવા માટે કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) ને આકર્ષિત કરતી નથી. ઉપરોક્ત કારણો માટે અને આ અદાલતના ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોને લાગુ કરવા માટે, અમારો મત છે કે ઉચ્ચ અદાલતે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા બદલ ચૂંટણી અરજીઓને નકારી ન હોવી જોઈએ કારણ કે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ખામીઓને જીવલેણ ન કહી શકાય અને જે નકલો સામાવાળા નંબર ૧ ને આપવામાં આવી હતી અથવા પૂરી પાડવામાં આવી હતી તે કથિત રીતે સંપૂર્ણપણે અને નોંધપાત્ર રીતે મૂળ જેવી જ હતી.આ ઉપરાંત, તે એક સ્વીકૃત સ્થિતિ છે, જેમ કે અહીં અગાઉ નોંધ્યું છે, ચૂંટણી અરજીઓની સાચી નકલો સામાવાળા નંબર ૧ ને યોગ્ય રીતે આપવામાં આવી હતી અથવા પૂરી પાડવામાં આવી હતી.અમારી સમક્ષ સામાવાળા નંબર ૧ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો તે એ હતો કે શું સામાવાળા નંબર ૧ પર આવી સાચી નકલોના અનુગામી પુરવઠાને કાયદાની કલમ

૮૧ (૩) નું પૂરતું પાલન ગણી શકાય. અહીં અગાઉ કરવામાં આવેલા તારણો ઉપરાંત, અમારો એવો પણ મત છે કે અનિલ આર દેશમુખ વિરુદ્ધ ઓંકાર એન વાઘ કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રશ્નનો નિર્ણય અપીલકર્તાની તરફેણમાં અને સામાવાળા નંબર ૧ વિરુદ્ધ કરવાની જરૂર છે.ઉપરોક્ત નિર્ણયના ફક્ત ૧૭માં આ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"અમે પહેલેથી જ એ હકીકતનો ઉલ્લેખ કર્યો છે કે આ કેસમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પ્રારંભિક વાંધા પર દલીલો સાંભળવામાં આવી તે પહેલાં જ, સોગંદનામાઓની સાચી નકલો પ્રથમ સામાવાળા અને તેના વકીલને આપવામાં આવી હતી.આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, અમને કોઈ શંકા નથી કે કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) (સી) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, ભલે એવું કહી શકાય કે પ્રથમ સામાવાળા પર પ્રથમ વખત આપવામાં આવેલી નકલો કાયદાની જોગવાઈઓને અનુરૂપ ન હતી.

૩૬ આવી સ્થિતિ હોવાથી, અમે માનીએ છીએ કે કાયદાની કલમ ૮૧

(૩) નું પાલન ન કરવા માટે ચૂંટણી અરજીઓને નકારી કાઢવામાં ઉચ્ચ અદાલત ન્યાયી ન હતી.

૧૯ શરીફ-ઉદ-દીન વિરુદ્ધ અબ્દુલ ગની લોન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો પર વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સિબ્બલ દ્વારા ઘણો ભરોસો મૂકવામાં આવ્યો હોવાથી, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને ફરીથી રજૂ કરવા પણ સુસંગત રહેશે.ઉપરોક્ત કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટ જમ્મુ અને કાશ્મીર લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૭ની કલમ ૮૯ (૩) અને કલમ ૯૪ (૧) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ પર કાર્યવાહી કરી રહી હતી, જે આર. પી. એ., ૧૯૫૧ની કલમ ૮૧ (૩) અને કલમ ૮૬ (૧) ને અનુરૂપ છે.આ કેસમાં તેની સાથે દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલો પર ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા સહી કરવામાં આવી ન હતી.ઉપરોક્ત નકલોમાં પગ પર સમાન સમર્થન હતું જેમાં લખ્યું હતું:“સાચી નકલ પ્રમાણિત કરી છે.પિયારે લાલ હાંડૂ, વકીલ ”, એટલે કે સામાવાળાઓને આપવાની ચૂંટણી અરજીની નકલો ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા તેમની પોતાની સહી હેઠળ જમ્મુ અને કાશ્મીર લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૭ ની કલમ ૮૯ (૩) હેઠળ જરૂરી અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી.સુપ્રીમ કોર્ટે, ચો. ના કેસમાં નિર્ણયો પર વિચારણા કર્યા પછી. એ. આઈ. આર. ૧૯૭૧ એસ. સી.

૩૪૨માં જગત કિશોર પ્રસાદ નારાયણ સિંહ વિરુદ્ધ રાજેન્દ્ર કુમાર પોદ્ધારના કિસ્સામાં, એ. આઈ. આર. ૧૯૭૪ એસ. સી. ૧૧૮૫માં સત્ય નારાયણ વિરુદ્ધ ધુજા રામના કિસ્સામાં અને એમ. કમલમ વિરુદ્ધ ડૉ. વી. એ. સૈયદ મોહમ્મદ (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્ય (સુપ્રા), ફકરા ૧૭ અને ૧૯માં નીચે મુજબ છે:—

“૧૭. ઉપરોક્ત નિર્ણય પરથી જોવા મળે છે કે આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે કેન્દ્રીય અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) ના બીજા ભાગનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે અરજીની નકલ અને કાયદાની જરૂરિયાત મુજબ તેની સાથે દાખલ કરાયેલ સોગંદનામામાં એક જ દસ્તાવેજનો સમાવેશ થાય છે અને સોગંદનામાના આધારે અરજદારની મૂળ સહી કેન્દ્રીય અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) ની જરૂરિયાતોને સંતોષે છે. ઉપર ઉલ્લેખિત આ અદાલતના કોઈ પણ ચુકાદામાં એવું માનવામાં આવ્યું નથી કે અરજીની નકલો પર ચૂંટણી અરજદારની સહીની ગેરહાજરી એ ભૌતિક ખામી ન હતી.

૧૮ XXX

૧૯ વિધાનસભાની ચૂંટણી પર માત્ર ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને જ સવાલ ઉઠાવી શકાય છે અને અન્યથા નહીં. ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને ચૂંટણીને પડકારવાનો અધિકાર એ વૈધાનિક અધિકાર છે અને સામાન્ય કાયદો અધિકાર નથી. એક સફળ ઉમેદવાર વિધાનસભાના સભ્યપદ સાથે જોડાયેલા વિશેષાધિકારોનો આનંદ માણવાનો હકદાર છે, સિવાય કે નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર અને કાયદા અનુસાર દાખલ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીમાં તેના અધિકારને સફળતાપૂર્વક પડકારવામાં ન આવે. કાયદાની કલમ ૮૯ (૩) માં બે ભાગનો સમાવેશ થાય છે પ્રથમ ભાગમાં જરૂરી છે કે દરેક ચૂંટણી અરજીની સાથે અરજીમાં ઉલ્લેખિત સામાવાળાઓ હોય તેટલી નકલો હોવી જોઈએ અને બીજા ભાગમાં જરૂરી છે કે આવી દરેક નકલ અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવશે જેથી તે અરજીની સાચી નકલ બની શકે. સત્ય નારાયણ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં આ અદાલત દ્વારા કાયદાની કલમ ૮૯ (૩) ના પ્રથમ ભાગને ફરજિયાત જરૂરિયાત માનવામાં આવી છે કારણ કે આ અદાલતનો મત હતો કે ચૂંટણી અરજીના નિકાલમાં વિલંબને રોકવા માટે ચૂંટણી અરજીની નકલો તેની સાથે દાખલ કરવી જોઈએ. કાયદાની કલમ ૮૯ની પેટા કલમ (૩) એવી જોગવાઈ કરે છે કે અરજીની નકલ અરજદાર દ્વારા "પોતાની સહી હેઠળ" અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવામાં આવશે. ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં "તેમની પોતાની સહી હેઠળના"

શબ્દો પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હોવાનું જણાય છે.અમને કાયદાની કલમ ૯૧ (૧) (સી) માં વપરાયેલ સમાન અભિવ્યક્તિ મળતી નથી જે પૂરી પાડે છે કે ચૂંટણી અરજી પર અરજદાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે અને જમ્મુ અને કાશ્મીર કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર (એક્ટ ૧૦/૧૯૭૭) માં નિર્ધારિત રીતે ચકાસવામાં આવશે, જે કાયદાની કલમ ૮૯ ની પેટા કલમ (૩) ની ચકાસણી માટે જમ્મુ અને કાશ્મીર અધિનિયમ ૧/૧૯૬૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી.કાયદાની કલમ ૯૪, જેમાં અરજદારે કલમ ૮૯ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કર્યું હોય ત્યારે હાઈકોર્ટને ચૂંટણી અરજીને ફગાવી દેવાની જરૂર હોય છે, તે કાયદાની કલમ ૮૯ (૩) ની જરૂરિયાતોની સંપૂર્ણ જાણકારી સાથે વિધાનસભા દ્વારા જમ્મુ અને કાશ્મીર અધિનિયમ ૧૧/૧૯૬૭ દ્વારા કાયદાની અગાઉની કલમ ૯૪ના સ્થાને ઘડવામાં આવી હતી. ચૂંટણી અરજીની નકલને અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ તરીકે પ્રમાણિત કરવાની જરૂરિયાતનો ઉદ્દેશ એવું જણાય છે કે અરજદારે તેની સામગ્રી માટે સંપૂર્ણ જવાબદારી લેવી જોઈએ અને સામાવાળા અથવા સામાવાળાઓ પાસે તેમના કબજામાં અરજીની સાચી નકલ હોવી જોઈએ, જે અદાલતમાં દાખલ કર્યા પછી મૂળ અરજીની સામગ્રીમાં કોઈપણ અનધિકૃત ફેરફાર અથવા ચેડાંને રોકવા માટે શક્ય તેટલી વહેલી તકે અરજીની સાચી નકલ હોવી જોઈએ.અમને કોઈ શંકા નથી કે અદાલતોની કસ્ટડીમાં રહેલા

રેકૉર્ડ્સ અને દસ્તાવેજોની અદાલતો દ્વારા યોગ્ય કાળજી લેવામાં આવે છે અને અદાલતો પોતે તેમની સાથે ચેડા કરવા માટે કોઈ અવકાશ નહીં આપે.પરંતુ હજુ પણ અનુભવ દર્શાવે છે કે કેટલીકવાર એવા આક્ષેપો કરવામાં આવે છે કે અદાલતી કલમ દ્વારા લેવામાં આવેલી કાળજી અને સાવધાની છતાં અદાલતમાં દસ્તાવેજો સાથે ચેડા કરવામાં આવ્યા છે. આવા આક્ષેપો હંમેશા આધાર વિના ન હોઈ શકે. કદાચ આવા આક્ષેપો કરવાના કોઈ અવકાશને દૂર કરવા અથવા સામાવાળાના હિતનું રક્ષણ કરવા માટે, વિધાનસભાએ કાયદાની કલમ ૮૯ ની પેટા કલમ (૩) ઘડવાનું વિચાર્યું હતું જેથી જ્યારે સામાવાળાને ખબર પડે કે અદાલતમાં મૂળ દસ્તાવેજમાં તેની કસ્ટડીમાંની નકલમાં રહેલા આક્ષેપોથી અલગ આક્ષેપો છે ત્યારે તે તેના પર આપવામાં આવેલી નકલ પર આધાર રાખી શકે.જો સામાવાળાને આપવામાં આવેલી નકલ પોતે અરજદાર સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા પ્રમાણિત હોય તો તેની પાસે સમાન માત્રામાં ખાતરી નહીં હોય.અરજદારના વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રને અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ કરવામાં આવેલા પ્રમાણપત્રની સમકક્ષ ગણી શકાય નહીં.જો કલમ ૮૯ (૩) ના બીજા ભાગની જરૂરિયાત કે અરજીની નકલમાં અરજદારની સહી હોવી જોઈએ તે એક સાર નથી, તો તેને લાગુ કરવાની જરૂર નહોતી કારણ કે કાયદાની કલમ ૮૯ ની પેટા કલમ (૩) નો પ્રથમ ભાગ પૂરતો હોત કારણ કે તે જોગવાઈ કરે

છે કે દરેક ચૂંટણી અરજી સાથે અરજીમાં ઉલ્લેખિત સામાવાળાઓની જેટલી નકલો હશે અને તેમાં ઉલ્લેખિત શબ્દ "નકલો" નો અર્થ ફક્ત "સાચી નકલો" હોઈ શકે છે.કાયદાની કલમ ૯૪માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈનું મહત્વ, જે કાયદાની કલમ ૮૯નું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું તે સ્થાપિત થાય ત્યારે હાઈકોર્ટ તરફથી અરજીને રદ કરવી ફરજિયાત બનાવે છે, તેની પણ આ સંદર્ભમાં અવગણના કરી શકાતી નથી.”

૨૦ હવે, જ્યાં સુધી હાલની અરજી ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી અદાલતે એ બાબત પર વિચાર કરવો જરૂરી છે કે શું ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવા બદલ ચૂંટણી અરજી રદ કરવા માટે જવાબદાર છે કે કેમ અને સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્દેશ મુજબ, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ તેના પરિણામો સહિત.ઉપરોક્ત આદેશમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૮૬ (૧) હેઠળની જોગવાઈ હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરવાની કલ્પના માત્ર તે જ ગણતરી પર કરવામાં આવી છે અને કાયદાની કલમ ૮૩ હેઠળ જરૂરિયાતનું પાલન ન કરવાના સંદર્ભમાં નહીં. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, પરત ફરેલા ઉમેદવાર ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ સાથે અથવા તે જ દિવસે દાખલ કરેલા લેખિત નિવેદન સાથે ૪/૦/૨૦૧૭ પર ખરેખર તેમને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.તેથી, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ એ બાબતની વધુ તપાસ કર્યા

વિના એકલા તે જ આધાર પર નકારી કાઢવા માટે જવાબદાર હતો, જેમ કે સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૬/૯/૨૦૧૮ ના ઉપરોક્ત આદેશમાં અવલોકન કર્યું હતું.જો કે, આ અદાલતે અરજદારને ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવાના સંદર્ભમાં તેમની રજૂઆતની પ્રશંસા કરવાના હેતુથી અરજદારને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલની ફોટોકોપી રજૂ કરવાની મંજૂરી આપી હતી. ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ને બરતરફ કર્યાના લગભગ દોઢ મહિના પછી અને સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ એસ એલ પી ના પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદારે ૨/૭/૨૦૧૮ પર રજૂ કર્યું હતું, જે ઉપરોક્ત નકલ ખરેખર ૩૦/૬/૨૦૧૮ ના દસ્તાવેજોની સૂચિ સાથે અરજદારને આપવામાં આવી હતી.આથી, ૩૦/૬/૨૦૧૮ ની તારીખની યાદી સાથે રજૂ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની ઉપરોક્ત નકલના પ્રકાશમાં અરજી પર નવેસરથી વિચાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨૧ અરજદારના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારને જે આપવામાં આવી હતી તે ચૂંટણી અરજીની ફોટોકોપી હતી, અને કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું કારણ કે અરજદારને આપવામાં આવેલી ઉપરોક્ત નકલ અરજદાર દ્વારા તેની સહી હેઠળ અરજીની સાચી નકલ હોવાનું પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી.અદાલતના અભિપ્રાયમાં, અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત

રજૂઆતમાં મૂળભૂત ભૂલ છે.૩૦/૬/૨૦૧૮ તારીખની ચાટી સાથે રજૂ કરવામાં આવેલી અરજીની ઉપરોક્ત નકલના ખુલા દેખાવ પરથી એવું લાગે છે કે અરજદારની સહી માત્ર અરજીની નકલના અંતે જ નહીં, પરંતુ અરજીની ઉપરોક્ત નકલના દરેક પૃષ્ઠ પર પણ જોવા મળે છે.અરજીની ઉપરોક્ત નકલ અને સોગંદનામાઓ અને ઉપરોક્ત નકલ સાથે જોડવામાં આવેલા જોડાણોના દરેક પાના પર મૂળ હસ્તાક્ષર સાથે અરજદાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હોવાનું જણાય છે, અલબત્ત, "સાચી નકલ" શબ્દો આવી સહીઓના સ્થાને મળતા નથી, જો કે, સુપ્રીમ કોર્ટે સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) અને એમ. કમલમ વિરુદ્ધ ડૉ. વી. એ. સૈયદ મોહમ્મદ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે "સાચી નકલ" જેવા શબ્દો વિના માત્ર સહી એ કલમ ૮૧ (૩) નું પૂરતું પાલન હશે.), કારણ કે અધિનિયમ હેઠળ પ્રમાણપત્રનું કોઈ ચોક્કસ સ્વરૂપ સૂચવવામાં આવ્યું નથી. મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્યો (ઉપરોક્ત), સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી પંચ, હૈદરાબાદ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) અને ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ અને અન્યો (ઉપરોક્ત) ના કેસોમાં સુપ્રીમ કોર્ટની ત્રણ બંધારણીય બેંચોએ અન્ય બાબતોની સાથે એવું માન્યું છે કે જો અરજદારની સહી, જેનું નામ અરજીના મુખ્ય ભાગમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે, તે અંતે જોડવામાં આવે છે, તો તે ચોક્કસપણે દસ્તાવેજની સામગ્રીને પ્રમાણિત કરે છે. કલમ ૮૧ (૩) ના બીજા ભાગની જરૂરિયાત સંબંધિત

અરજદાર દ્વારા દરેક નકલ પર સહી કરીને પૂરી કરવામાં આવે છે. જે જરૂરી છે તે એ છે કે અરજદારે મૂળ અરજીની સાચી નકલ હોવાની જવાબદારી લેવી જોઈએ અને તેના ટોકનમાં સહી કરવી જોઈએ. પ્રમાણીકરણનું કોઈ ચોક્કસ સ્વરૂપ સૂચવવામાં આવ્યું નથી. શરીફ-ઉદ-દીન વિરુદ્ધ અબ્દુલ ગની લોન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો પર વિદ્વાન પરિષ્ક વકીલ શ્રી સિબ્બલ દ્વારા મૂકવામાં આવેલી નિર્ભરતા સંપૂર્ણપણે ખોટી છે, કારણ કે ઉપરોક્ત કેસમાં, સામાવાળાઓને આપવા માંગવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલો પર ચૂંટણી અરજદારના વકીલની સહી હતી અને તેમાં પોતે અરજદારની સહી નહોતી, અને તેથી, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે તે અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી, જે જમ્મુ અને કાશ્મીર લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમની કલમ ૮૯ (૩) ની ફરજિયાત જરૂરિયાત હતી. તાત્કાલિક કિસ્સામાં તે સ્થિતિ નથી.

૨૨ અરજદાર માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા શંકા ઊભી કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી કે અરજીની નકલના દરેક પૃષ્ઠ પર મળેલી સહીઓ અને અરજદારને આપવામાં આવેલા તેના જોડાણ મૂળમાં ન હતા અને હસ્તાક્ષરિત અરજીની ફોટોકોપી અરજદારને આપવા માટે માંગવામાં આવી હતી. જો કે, કોર્ટને ઉપરોક્ત રજૂઆતમાં કોઈ તથ્ય મળતું નથી. નોંધપાત્ર રીતે, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ માં આવી કોઈ દલીલ ખાસ ઉઠાવવામાં આવી નથી, અને

અરજદારની સુનાવણીના પ્રથમ તબક્કામાં પણ આવી દલીલ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી.મામલાના રિમાન્ડ પછી શ્રી દવે દ્વારા અરજદાર માટે પ્રથમ વખત આ મુદ્દો ઉઠાવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.કોઈ પણ સંજોગોમાં, ઉપરોક્ત સહીઓના ખાલી દેખાવ સિવાય, તે કાળી શાહીથી સહી કરેલી મૂળ સહીઓ હોવાનું જણાય છે, તે જ હકીકત એ છે કે ઉપરોક્ત સહીઓ તે જ જગ્યાએ મળી નથી જ્યાં મૂળ અરજીમાં સહીઓ મળી આવે છે, તે સાબિત કરે છે કે અરજદારને આપવા માંગવામાં આવેલી નકલ ચૂંટણી અરજીની ફોટોકોપી નહોતી, પરંતુ ઉપરોક્ત નકલના દરેક પૃષ્ઠ પર અરજદારની મૂળ સહીઓ સાથે હસ્તાક્ષર કરેલી અરજીની ફોટોકોપી હતી.

૨૩ જ્યાં સુધી આવી સહીઓના સ્થાને અને અરજીની નકલના અંતે "સાચી નકલ" શબ્દોનો ઉલ્લેખ ન કરવાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે અહીં ઉપર જણાવેલી કાનૂની સ્થિતિ અનુસાર, આવી ચૂકને ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ બરતરફીનો સમાવેશ કરતી ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા સમાન ભૌતિક ચૂક કહી શકાય નહીં. સી. એચ. સુબ્રાવ વિરુદ્ધ સભ્ય, ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ, હૈદરાબાદ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બંધારણીય ખંડપીઠે ચુકાદો આપ્યો છે તેમ, જો અરજદારની સહી, જેનું નામ અરજીના મુખ્ય ભાગમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે, તે અંતે જોડવામાં આવે છે, તો ચોક્કસપણે તે દસ્તાવેજની સામગ્રીને

પ્રમાણિત કરે છે.તેમાં એવું પણ માનવામાં આવ્યું છે કે જો નકલો પર મળેલી સહીઓનો હેતુ તે દસ્તાવેજને પ્રમાણિત કરવાનો હતો, જેમાં તે જોડવામાં આવ્યો હતો, તો તેનો અર્થ એ થશે કે નકલ મૂળમાં સહીનું પુનઃઉત્પાદન કરતી નથી.જો ચૂંટણી અરજદારે એનિમો એટેસ્ટેન્ડી પર હસ્તાક્ષર કર્યા હોય અને ભૂલથી અથવા અજાણતાં 'સાચું નકલ' શબ્દોને બાકાત રાખ્યા હોય, તો કલમ ૮૧ (૩) ની જરૂરિયાતનું નોંધપાત્ર પાલન થયું હતું.મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમાર વિરુદ્ધ રૂપ સિંહ રાઠોડ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) માં જણાવ્યા મુજબ, મૂળમાં સહી દર્શાવતી નકલમાં લેખનની ગેરહાજરી નકલને સાચી નકલ બનવાથી દૂર નહીં કરે.

૨૪ ટી. એમ. જેકબ વિરુદ્ધ સી. પૌલોઝ (સુપ્રા) ના કેસમાં એવું પણ માનવામાં આવે છે કે ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ અને ચૂંટણી અરજીમાં સામાવાળા પર ભ્રષ્ટ આચરણના આરોપોના સમર્થનમાં દાખલ કરાયેલ સોગંદનામું રજૂ કરવાનો ઉદ્દેશ સામાવાળાને તેની સામેના આરોપને સમજવામાં સક્ષમ બનાવવાનો છે, જેથી તે લેખિત નિવેદનમાં અસરકારક રીતે તેનો સામનો કરી શકે અને પોતાનો બચાવ તૈયાર કરી શકે.આમ, જરૂરિયાત પદાર્થની હોય છે, સ્વરૂપની નહીં.વધુમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) માં "નકલ" શબ્દનો અર્થ એવી નકલ છે જે નોંધપાત્ર રીતે સમાન છે અને જેમાં મહત્વપૂર્ણ પ્રકૃતિની કોઈ સામગ્રી અથવા નોંધપાત્ર વિવિધતા નથી જે સંભવિત રીતે વાજબી વ્યક્તિને ચૂંટણી અરજીમાં તેમની સામે કરવામાં આવેલા આરોપો/આરોપોને સમજવા

અને તેને પહોંચી વળવા માટે ગેરમાર્ગે દોરી શકે છે. બંધારણીય ખંડપીઠે ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૮૬ (૧) માં નોંધપાત્ર પાલનના સિદ્ધાંતને આચાર કરતા જણાવ્યું હતું કે કાયદાકીય ઉદ્દેશ એકદમ સ્પષ્ટ જણાય છે, કારણ કે તે ઉદ્ધંધનને બે વર્ગોમાં વિભાજિત કરે છે—તે ઉદ્ધંધન કે જે કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરશે જેમ કે કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન કરવું અને જે ઉદ્ધંધન કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) ને આકર્ષિત કરે છે તે કલમ ૮૩ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતું નથી. તે માત્ર કાયદાની કલમ ૮૧નું ઉદ્ધંધન છે, જે **મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમારના** કેસ (ઉપરોક્ત) માં વર્ણવ્યા મુજબ "નોંધપાત્ર પાલનના સિદ્ધાંત" ની અરજીને આકર્ષિત કરી શકે છે. બીજી તરફ, કાયદાની કલમ ૮૩માં પૂરી પાડવામાં આવેલ પ્રકારની ખામીને સિવિલ પ્રોસિજર કોડમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતો પર "ઉપચારના સિદ્ધાંત" હેઠળ ઉકેલી શકાય છે. તે સ્વરૂપમાં દરેક નાના ફેરફારો નથી પરંતુ માત્ર પદાર્થમાં એક મહત્વપૂર્ણ ખામી છે, જે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા તરફ દોરી શકે છે અને તેના પછી કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ પરિણામ આવી શકે છે. સાચી નકલમાં નજીવા તફાવતને જીવલેણ ખામી તરીકે ગણી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત કેસમાં, ખંડપીઠે **મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમારના** કેસ (ઉપરોક્ત) માં સૂચવેલા પરીક્ષણો સાથે સંપૂર્ણપણે સંમત થતાં જણાવ્યું હતું કે સોગંદનામાની સાચી નકલમાં કથિત ખામી કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જોગવાઈઓનું કથિત પાલન ન કરવા બદલ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧)

ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરતી નથી, કારણ કે કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) ની જરૂરિયાતનું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું હતું.

૨૫ તાત્કાલિક કેસમાં પણ માત્ર એટલા માટે કે દરેક પૃષ્ઠ પર અને અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલના અંતે ચૂંટણી અરજદારની સહીની નીચે "સાચી નકલ" શબ્દો લખવામાં ભૂલ હતી, તેને એક મહત્વપૂર્ણ ખામી અથવા ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન ન હોવાનું કહી શકાય નહીં. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે જ્યારે અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલની ફોટોકોપી ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૮ સાથે રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે સામાવાળા-ચૂંટણી અરજદારે તેની દલીલોને પૂર્વગ્રહ વિના અરજદારને અરજદારની સહી હેઠળ યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત નકલનો નવો સેટ પૂરો પાડ્યો હતો અને તે અરજદાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદાર-ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ અને અન્ય અરજીઓ દાખલ કરતી વખતે પરત ફરેલા ઉમેદવારને અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ અને આક્ષેપો સાથે સંબંધિત લેખિત નિવેદન પહેલેથી જ દાખલ કરી દીધું હતું, ફરિયાદ ઉઠાવ્યા વિના કે તેમને આપવામાં આવેલી નકલમાં ચૂંટણી અરજદારની સહીની નીચે "સાચું નકલ" શબ્દોનો ઉલ્લેખ કરવાની ભૂલ, કોઈપણ રીતે, અરજદારને ગેરમાર્ગે દોરી હતી અથવા અરજદારને કોઈ પૂર્વગ્રહ પેદા કર્યો હતો.

૨૬ શ્રી સિબ્બલે ચાર્ટ તૈયાર કરીને પ્રકાશ પાડ્યો છે તેમ, અરજી સાથે જોડવામાં આવેલી ચકાસણી/સોગંદનામાઓમાં સમાવિષ્ટ "ખાલી જગ્યાઓ" ની પ્રકૃતિમાં કહેવાતી વિસંગતતાઓ પણ ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૧ (૩) ના કથિત પાલન પર કોઈ અસર કરતી નથી. એવું દર્શાવવાની માંગ કરવામાં આવી છે કે પરિશિષ્ટ-પી૧ની ચકાસણીમાં પૃષ્ઠ નંબર ૪૦ પર ખાલી જગ્યાઓ હતી, જે ક્રમ નંબર ૯૭૨૬ પર પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે, તેમજ ક્રમ નંબર ૯૭૨૭ પર પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોવાનું જણાવેલી નીચેની સૂચનામાં પણ ખાલી જગ્યાઓ હતી, તેમજ ક્રમ નંબર ૯૭૨૮ વિગેરે પર કથિત રીતે પુષ્ટિ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં પણ ખાલી જગ્યાઓ એવી જગ્યા પર છે જ્યાં અરજદારે અરજીની નકલમાં, જેમ કે કેસ હોઈ શકે, ચકાસણી અથવા સોગંદનામામાં ફક્ત નંબર અથવા જોડાણ નંબરોનો ઉલ્લેખ કરવો જોઈતો હતો, જે અન્યથા ક્રમમાં ભરવામાં આવ્યા હતા. મૂળ અરજી સાથે જોડવામાં આવેલ સોગંદનામા/સોગંદનામા. શ્રી સિબાલ એ અરજીની નકલ સાથે જોડવામાં આવેલી ચકાસણીઓ/સોગંદનામાઓ અને અરજદારને આપવામાં આવેલા તેના જોડાણોમાં જોવા મળતી સમાન પ્રકૃતિની લગભગ ૩૦ ખાલી જગ્યાઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું.એ નોંધવું અગત્યનું છે કે અરજીની સામગ્રીમાં અને અરજદારને આપવામાં આવેલી તેની નકલમાં આવી કોઈ ચૂક અથવા ફેરફારનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી.આ સંબંધમાં, ફરીથી મુરારકા રાધે શ્યામ રામ કુમારના

કેસ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો સુસંગત રહેશે.ચૂંટણી અરજીની ચકાસણીમાં કથિત રીતે જોવા મળતી ખામીઓના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત કેસમાં ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સાથે સંમત થતાં બંધારણીય ખંડપીઠે તેના ફક્ત ૮માં જણાવ્યું હતું કે, આ દલીલ સ્વીકારવી અશક્ય છે કે નાગરિક ઉત્પાદન સંહિતા, ૧૯૦૮માં કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (સી) દ્વારા જરૂરી દલીલોની ચકાસણી માટે નિર્ધારિત રીતે કરવામાં આવેલી ચકાસણીમાં ખામી અરજીની જાળવણીક્ષમતા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.કલમ ૮૧ની પેટા-કલમ (૩) માં આવતા "નકલ" શબ્દના અવકાશ અને અસરને વિસ્તૃત કરતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં "નકલ" શબ્દનો અર્થ સંપૂર્ણપણે ચોક્કસ નકલ નથી, પરંતુ તેનો અર્થ એ છે કે નકલ એટલી સાચી હશે કે કોઈ પણ શક્યતા દ્વારા તેને ગેરસમજ ન કરી શકે.ઉપરોક્ત સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ હસ્તાક્ષરિત અરજીની નકલ સાથે જોડવામાં આવેલી ચકાસણી અથવા સોગંદનામામાં માત્ર ફક્ત નંબરોનો ઉલ્લેખ ન કરવો, કોઈ પણ પ્રકારની કલ્પના દ્વારા કાયદાની કલમ ૮૧ (૩) નું પાલન ન હોવાનું કહી શકાય, ખાસ કરીને જ્યારે એવો આરોપ ન કરવામાં આવે કે આવી ભૂલથી અરજદારને ગેરમાર્ગે દોરવામાં આવ્યો હતો અથવા લેખિત નિવેદન તૈયાર કરતી વખતે તેના કેસનો બચાવ કરવામાં કોઈ પૂર્વગ્રહ પેદા થયો હતો, અને જ્યારે મુખ્ય ચૂંટણી અરજીની સામગ્રીમાં આવી કોઈ ચૂક અથવા ફેરફાર કરવામાં

આવ્યો ન હતો અને તેની નકલ અરજદારને આપવામાં આવી હોય ત્યારે પણ. અરજદાર.અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, અરજદારને આપવામાં આવેલી અરજીની નકલ સાથે જોડવામાં આવેલી ચકાસણીઓ/સોગંદનામામાં જોવા મળતી ખામીઓ અથવા ભૂલોને ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ ની સુનાવણી પહેલાં, અરજદારની મૂળ સહીઓ ધરાવતી જોડાણ સાથે અરજીનો નવો સમૂહ રજૂ કરીને દૂર કરવામાં આવી હતી.

૨૭ ઉપરોક્ત પરિસરમાં, કોર્ટને એવું માનવા માટે કોઈ ખચકાટ નથી કે અરજદાર (મૂળ સામાવાળા નંબર ૧) ને આપવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજીની નકલ ચૂંટણી અરજદાર દ્વારા તેની પોતાની સહી હેઠળ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી અને તે કલમ ૮૧ (૩) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન કરીને ઉપરોક્ત અરજીની સાચી નકલ હતી, અને તેથી, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજીને બરતરફ કરી શકાતી નથી.

૨૮ આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ચૂંટણી અરજી નંબર ૩/૨૦૧૭ રદ કરવામાં આવે છે.

૨૯ મુખ્ય ચૂંટણી અરજી નંબર ૧/૨૦૧૭ ૧૯/૧૧/૨૦૧૮ પર સુનાવણી માટે સૂચિબદ્ધ હોવો જોઈએ.

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી)

વિષય : લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ – ચૂંટણી અરજીની સાચી નકલ તથા કલમ ૮૧(૩)ના પાલન અંગે – ચકાસણી/સોગંદનામાની તકનિકી ક્ષતિઓના આધારે કલમ ૮૬(૧) હેઠળ ચૂંટણી અરજી બરતરફ ન થઈ શકે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*